

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

D. 29.

CONFUTATIO
COMMENTI-
CIAE OPINIONIS RO-
berti Bellarmini è socie-
tate IESV

DE
Translatione im-
PERII ROMANIA GRÆCIS
ad germanos, institutioneque VII
virum Electoralium per pon-
tificem Romanum.

Authore Matthæo Dressero.

V R S E L L I S
Excudebat Nicolaus Henricus.
Anno 1 5 9 1.

CO.

COMMENTARII

DE

DE

DE

DE

TRANSITIONE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

DE

A D

M A G N I F I

C V M V I R V M, N O B I L I T A
te, doctrina, virtute, et sapientia antecel
lentem, dominum Christianum Distel
meierum, illustriss. septemviri, Marchio
nis Brandepurgici cancellarium, Dn.
in Radesleben, et Malstorff.

Proœmium.

Etus est certamen in Ecclesia
et Repub. Christiana de po
testate imperatoris Romani,
et pontificis: vtra scilicet su
perior sit, et præferenda al
teri. Etsi enim Christus diserte dominatu
interdixit Apostolis, ipseq; adeò, et Apo
stoli Cæsaris Romani subditos sese pro
fessi sunt: tamen inuenti sunt inde ab
anno Christi 1076. vsq; pontifices, qui
contra ius fasq; imperij ius dignitatemq;
sibi arrogarunt. Caput certaminis huius
fuit Gregorius VII, ante dictus Hildebran
dus, qui vt dominari ipse posset, Henri
cum III. imperatorem vi, dolo, et fraude
omni oppugnauit. Hic est Papa, qui gla
dium eripere imperatori primus, sibiq;

A 2

vendi

P R A E F A T I O.

vindicare conatus est. Hic est furia illa, quæ incendium in orbe Christiano excitavit, idq; non aqua, sed ruina restinguendum esse existimavit. Hic anathema Henrico denunciavit, et in imperio Rudolphum ei surrogavit.

Hiltebrandi vestigia persecuti sunt consequentes Papæ, quibus acerrimum certamen fuit cum imperatoribus de supremo in orbe Christiano dominatu. Et ut id, quod animo intenderant, perficere facilius possent, iuris canonici, et scholasticæ theologiæ præsidijs, tanquam armis sese munierunt. Hinc maiori contentione vtrinq; pugnatum est: Canonistis et scholasticis plerisque omnibus pro pontificis autoritate et potestate dimicantibus. At in his tamen ipsis nonnulli extiterunt, apud quos plus valuit religionis et iusticiæ cultus, quam pontificiæ tyrannidis metus.

Hi pontificem quidem non ausi sunt oppugnare, sed repugnare tamen iniustæ et superbæ illius dominationi nihil dubitarunt. In horum numero habetur in primis Guilelmus Oream, natione Anglus, scriptor acutissimus, qui nihil minus nihil gratia pontificis territus stylo perfidiâ et impie-

P R A E F A T I O.

impietatem Ioannis XXII. Papæ aduersus Ludouicum imperatorem persecutus est. Itaq; non minus quam imperator ipse à Papa excommunicatus, cum in fugam se dedisset, ad imperatorem conuersus dixit, ô imperator, tu me gladio defende à Papæ iniurijs: Ego te verbis et scriptis defendam.

Eodem zelo ardens Marsilius Patavinus librum scripsit ad imperatorem eundem, cui titulum fecit, defensorium pacis: in quo rationibus solidis, omniq; exceptione maioribus confirmauit, Papam esse sub imperatore. Nec defuerunt sequentibus ætatibus Theologi, et iurisconsulti, qui imperatorem imperare, Papam imperata facere iustum esse demonstrarunt: vt iam planum manifestumq; toti Christiano orbi factum esse videatur, nihil iuris, nihil potestatis in imperium pontifici Romano relictum esse. Et tamen præter opinionem nuper admodum exortus est scriptor quidam, Robertus Bellarminus è societate Iesu, qui hoc detestabile, et omnibus pijs inuisum certamen de pontificia auctoritate et potestate renouat, imperiumq; occidentis ita pontifici adscribit, tribuit.

A 3 asig.

P R A E F A T I O.

assignat, addicit, quasi in ipsius manu sit, cui velit illud tradere, vel eripere. Quod profectò est Papam longè supra imperatorem efferre et collocare. Hoc commento impio cum imperij minuat^rur maiestas haud ἀναντιφώνητον relin^quendum esse duxi: ne scriptor ille infinitam ad maledicendum licentiam sibi datam esse arbitraretur. Scripsi igitur confutationem neq; amplam, neq; grandem, sed liberam tamen, et firmamenti roborisq; , vt mihi quidem videtur, aliquid habentem.

At cum in tanta copia patronorum imperij quærerem, cui potissimum eam inscriberem: tua Amplitudo, Distelmeiere omnibus animi et fortunæ bonis ornatissime, visa est mihi inprimis idonea, cui consecrari rectissimè posset. Etsi enim causa bona patrociniò minùs eget, eaq; veritatis vis est, ut contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam facile seipsa per se defendat: tamen nescio quomodo plus roboris et virium habet id, quod magnis et sapientibus quibusq; probatur. Sed quis est eruditorum et magnorum vi^rorum

PRÆFATIO.

rorum omnium, cui tu vel prudentia, vel rerum usu comparari nequeas? Ac si beatus uerè est prædicandus, vel pater, cui filius est talis, qualis est ipse, vel filius, qui patrem dignitate, virtute, & felicitate æquat: quis aut patre tuo, Lamperto Distelmeiero beatior est, qui te filium hæredem ac successorem non tamen bonorum & prædiorum, quam muneris amplissimi post se reliquit, aut te, qui in eodem dignitatis gradu collocatus, quo ipse permultos annos fuit, pari ratione sapientiam, fidem, industriamq; tuam non solum Electori Brandepurgico, sed toti etiam imperio Romano probas?

Et cum pater tuus studij historiarum cultor & patronus singularis atq; eximius extiterit: non fas est de te aliter sentire, quam eodem genere studij te quoq; delectari, perfrui, & pasci. Quod cum ita sit, non dubitabo, te, tam propter pietatem in imperium, quæ in te summa est, quàm propter historiarum etiam scientiam, quæ tibi cum patre amplissimo communis est, scriptum hoc

A 4 histo.

P R A E F A T I O.

historicum, quod in fide clientelaq; tua pono, gratum acceptumq; esse habiturum.

Mordax est, vel certè cum aculeo et maledicto disertus Bellarminus. Verum conuitijs certare cum eo non libet. Potero tamen, si responsione inimica forte lacessiuerit, et ipse deinceps oratione magis dentata, uti. Vnum est quod mirari vehementer soleo, Iesuitas, qui fulcra et columina pontificiæ sedis habentur, fundamenta sui patrociniij firmiora excogitare aut proferre non posse. Hæc enim, quæ Bellarminus usurpat, nimis tenuia et imbecilla sunt: quæ si æquo iure disceptandum esset, celeriter tanquam flosculi deciderent, vel certè tanquam falsa aut commenticia fabula conciderent. Quod si fulcra meliora, aut solidiora nulla habet pontificia sedes, omnium bonorum et rectè sentientium iudicio cadat necesse est. Sed ita fieri in mala causa solet, ut cum firmamenti ac virium nihil relictum est, σοφὰ φάρμακα, ut poëta inquit, quærantur. Hanc pontificiam sophisticam pater tuus in magna varietate negotiorum septemuiralium, et imperialium sæpenumero expertus est: et tu

P R A E F A T I O.

et tu in causis ad septemuiratum Brandepurgicum, atq; adeo ad imperium totum pertinentibus quotidie experiris. Quod reliquum est, te oro, vt inscriptionem hanc nulla temeritate susceptam, sed ab amore & studio in te meo iusto ac debito profectam, in partem optimam accipias. Tum, vt diu etiam rebus publicis et priuatis, in inclyta ditione Brandepurgica, consilio, re, et opera profis, ex animo precor. Vale. Lips. Cal. VIIbris, anno Iesu Christi 1591.

A 5 CONFU

Confutatio

Vi admonent amicè, inquit Cicero, docendi sunt: qui inimicè insectantur, repellendi. Quorum alterum sermonis est, alterum contentionis.

Ego vero cum me esse profiteor, qui disputatione placida et amica magis quàm acerba, et inimica contentione delectatur. Nec hostes ego putare soleo eos, à quibus de veritate dissentio. Dissensit sæpe à Catone suo Cicero: dissensit sine acerbitate à Q. Metello P. Africanus. Immò persuasum id mihi semper habui, posse coniunctos esse amicitia, qui disuncti sunt sententia. Quo animo si tu quoq; es, Bellarmine, admonitionem meam amicam, in qua nulli aculei contumeliarum insunt, sine offensione accipies, et sicubi per errorem me lapsum deprehenderis, in viam reuocabis. Hoc philosophicum; hoc Christianum, hoc theologicū deniq; esse maximè duco. Patior te religionis tuæ patronum, custodem, et defensorem esse: Sed ita tamen nihil vt amplecter aut approbem, nisi quod sanctum Dei verbū admitte

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

admittit aut docet. Pro hoc enim acrius quam pro anima aut vita ipsa propugnandum iudico. Disputare igitur si vis, aut dissentientes à te in religionis doctrina refellere, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως vt id fiat providebis. Historica si tractare vis, fidem vt præstes enitêris: vt integre casteq; versari in suscepto officij munere videaris. Male enim res se habet, cum mens scribentis oppressa est præmio, lingua astricta mercede. Nec fieri potest, vt animus verum provideat, vbi vel metus, vel odium, vel gratia officiunt.

In te vero, Bellarmine, video et facultatem ad scribendum esse, et vsum in Theologia ac historia haud vulgarem. Vnum est quod in te probare minus possum. Dicam enim ingenuè, vt fert ingenium germanicum: et quod tu de Germanis scribis, eos vt corpore candidos, ita animo sinceros esse, id re factoque tibi declarare conabor. Quid verò est, quod in te desidero? Libertas, cuius proprium est sic scribere, vt sentis. Sentire quidem te non male multis rebus perspicere mihi videor: Sed id quod sentis, liberè eloqui, aut efferre non audes. Rectè autem loqui, est secundum præscriptum diuini verbiloqui in
doctrina

DE TRANS: ROM: IMPE:

doctrina Ecclesiae, in historia autem secundum praescriptas à Cicerone leges, ne quid falsi dicere audeas, et ne qua suspicio gratiae sit, ne qua simultatis. Quid tu? in utraq; doctrina Ecclesiae et historiarum ita tibi caues, ut ne in offensivam pontificis Romani cadas. Ex quo id tibi usu venit, quod ijs solet accidere, qui ad gratiam loquuntur. Quod si tam ad veritatem, quam ad gratiam scribere velles, nã scriptor esses disertus et omni laude cumulatus disputator. Nunc vero ita addictus et consecratus Romano pontifici, quid nisi quod ipse probat, scribere potes? nempè distrahitur animus tuus, et aliò te veritas, aliò pontificis autoritas trahit. Fitq; adeo, ut quoties è vado et scopulis emergere, et ad veritatem verbi diuini reuocare rationem instituis, Romanus Apollo te retrahat, et ad gratiam loqui cogat. Quod quid aliud est, quam gratia habere addictam fidem et religionem?

Sunt quidem ad speciem veritatis adumbratae disputationes tuae Theologicae, quas vidi, et acumen praeseferunt magnum. Sed accurate si inspicias, funes sunt ex arena connexi; quia magis ad
Eccle

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Ecclesiæ pontificiæ nutum voluntatemq; quam ad diuini uerbi normam omnia dirigis. Quod autem minus multi hactenus, quod quidem sciam ego, tibi sese opposuerunt, inde factum esse existimo, quod nihil tu, nisi quod antea toties confutatum est, profers. Nec profecto res est, quam quisquam eruditorum magno negotio dignam putet, ea ex puris fontibus Israël dissoluere & labefactare, quæ tu ex pontificiæ Ecclesiæ lacunis haufisti. Sed omisis Theologicis, placet paucis differere tecum de translatione imperij Romani à Græcis ad Francos, & consequentes imperatores, quam tu vni Papæ Romano acceptam refers, ego uero à pontificibus Romanis alienam & abhorrentem esse arbitror. Ac tu quidem, nescio quomodo, dum pontificem tuum ornare vis, eiusq; dignitatem & potentiã amplificare, omnẽ ei authoritatẽ, quam Ecclesiasticũ munus tribuere solet, detrahis. Verũ si quid forte est, quod te excuset, fides data pontifici excuset necesse est. Iuratus enim facis quicquid facis. Malum certè, si etiam in mala causa operam & fidem addixisti pontifici. Penè adduci non possum, vt credã ex animo te loqui aut scribere, cum Pon-
tifici

DE TRANS: ROM: IMPE:

tifici ius potestatemq; transferendi regna
et imperia tribuis. Non hinc Theologus,
cuius modo astricta non est mens & lin-
gua mercede, tibi fidem habet, non iuris-
consultus, non historicus. Hyperbole est
abhorrens ab omni sensu & iudicio. Id
quod & rationibus evidentibus, & testi-
monijs illustribus probaturum me esse in
hoc scripto polliceor: sed sine odio, sineq;
acerbitate omni, sine conuitijs etiam &
contumelia. Seponam paulisper ponti-
ficis auctoritatem: nec plus tamen interim
concedam Romano Imperatori, quam am-
plitudo illius nominis fert atq; postulat.
Res cum re, ratio cum ratione testimo-
nium cum testimonio certabit.

Si vero miraris, aut quæris fortè, cur
ego hanc mihi potissimum seposuerim
partem, in qua elaborem: rationem con-
siliij mei animo æquo cognosce. Tu,
quò plus æquo tribuis Romano ponti-
fici, eò plus de Romano imperio detra-
his. At Romanum imperium ordinatio
diuina est. Quare committendum non
est, ut tu pontificis gratia, adeo eius di-
gnitatem imminuas, ut pontifici Romano
subijcias, & ab eo ita pendere contendas,
ut quemadmodum olim, Ecclesie causa

id exa

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

id exigente, per eum translatum esse à Græcis ad Germanos fingis, ita nunc etiam ob eandem causam transferri per eundem à Germanis ad aliam nationem possit. Quæ potestas pontificis si vera est, superat omnem potentiam, quæ in mundo est: si ficta, non est ferenda tam turpis et detestanda siue pontificis arrogantia, siue defensorum eius adulatio. Quid aliud hoc est, quam dedecore, macula, ignominiaq; turpissima notare imperium, caput eius imperatorem, et principes Electores, omnesq; adeo illius ordines? An non venit tibi in mentem, cum hanc hyperbolen effundebas, quid Germani? quorum auris et animus à turpi assentatione abhorret. An hebetes adeò videntur, vt nihil attendant? adeò stupidi, vt quæuis pontificia commenta arripiant, et pro veris habeant? Minimè. Sunt in Germania non minus quam in Italia iam olim fuerunt et hodie sunt, Theologi et Iurisconsulti, qui pontificis impium fastum execrantur, superbumq; eius dominatum iure omni oderunt.

Quod si Episcopum esse patereris Papam tuum, minùs id odiosum esset, honestius verò multo. Sed dum supra imperatores

DE TRANS: ROM: IMPE:

tores cum effers, quibus nihil habet hic orbis sanctius, venerabilius, maius, augustius, quis non iure insolentiam, tanquam insaniam quandam orationis oderit? An non putas Theologos, quando audiunt Papæ potentiam ita amplificari, ut transferre imperium, quod summum est in terris, possit, quærere, unde nam sit potestas tanta? Ac si dicas tu, à Deo, vel ex cælo esse, testimonia flagitent scripturæ, quorû si nulla proferri possunt, vanitatem gloriationis impiæ detestentur, & oderint. Scripturæ dicta si qua tu forte allegas, ea detorta esse, & à vero in adulterium sensum conuersa, facile quiuis intelligit. Iurisconsulti de iure quarunt quod id, quod tu pontifici affingis, fiat. Historici commentis rident. Non enim pro historijs omnia habenda sunt, quæ tu ex historiarum monumentis recitas. Desideratur fides, requiritur iudicium, opus est dexteritate. Nec omnis narratio, aut particula in historijs posita testimonium est ad confirmandum aliud aut infirmandum satis aptum. Sed videndum, quo consilio, aut proposito quidq; narretur, & ex temporum morumq; cuiusq; seculi conditione naturaq; iudicium faciendum est. Sed ita post viderimus.

B

Nunc

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Nunc rationem duntaxat suscepti consilij siue scripti huius reddere debeo, quæ alia ferè non est, nisi pietas, quæ patriæ, quæ est imperium hoc Germanicū, debere me profiteor. Huius sane dignitatem, libertatem, atq; decus à labe ea, quæ tu ei aspergis, vindicandam, & ex faucibus pontificis Romani eripiendâ omni ope atq; contentione arbitror. Ac si forte lusisti in argumento & λόγῳ, laboris mei me pigebit; si serio scripsisti, non ferenda est licentia. Et cum argumentum totum sit historicū, nihil alienum à professione mea, sed officiū potius Deo gratū, magistratui vero meo debitum me facere existimo, si commentum absurdū quod tu tibi defendendum proposuisti, ego labefactandum mihi sumam.

Non libet hic cōmemorare, quot, quantaq; incommoda & absurda inde proueniunt, si hypothesis tam inconueniens tibi concedatur. Certè confusionē inducit horribilem in imperium hoc Germanicum, quod Deus accuratis limitibus vult esse distinctum ab Ecclesiastica potestate. Verbum diuinum & naturā rerum euertit, dum Papam, qui subiectus esse debet, supra eum, cui imperium est cōmissum, collocat. Maiestatem imperij minuit, dum eam pontifici ita subijcit, vt ab eo transferri etiā ad aliā

DE TRANS: ROM: IMPE:

nationem possit. Principes Electores, cunctosq; adeo imperij ordines dedecorat, dum quicquid potestatis illi in imperio hoc sacro habent, id pontifici acceptum refert. Potuifsem & ego commentum hoc pontificium contēnere, quemadmodum alij rident & aspernantur, nisi tu Bellarmine, scriptor disertus habitu orationis, & quasi colore aliquo fucum, vt dicitur, facere conareris. Fucum dico, verbo molliorem asperam notans. Quid est enim fucum facere, si hoc non est, cum specie quadam assimilatae veritatis mentes hominum in fraudem impelluntur, vt falsum pro vero arripiant, & iura dignitatemq; imperij omnem à Papa, tanquam à fonte sacro augustoq; manare credant?

Planum facere vis, Papam Leonem III transtulisse imperium Romanum à Graecis ad Francos. Quo artificio tandem id persuadere conaris? Fucato prorsus & fallaci, non sincero & vero. Ante omnia enim docere debuisti, dominum imperij Romani fuisse Papam. Id enim si persuasisses, facilius tibi crederemus, translatum esse ad Francos à pontifice imperium. Quod quia neq; demonstrasti, neq; vnquam demonstrare potes, falsam extruis hypothesin, eamq; nobis

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

obtrudere conaris, vt etiamsi nullam rationē afferas, ipsa authoritate frangamur. Neq; tamen, vt Geometræ solent, postulasti, vt tibi hæc hypothesis concederetur, quod fortasse impetrasses, sed à pueris credulis, qui oculorum & aurium fallacissimo sensu iudicant ea, quæ animo & ratione ponderari debent. Nempe oblitus es regulæ iuris communis, omnibusq; notæ, quæ negat quenquam id transferre in aliû posse, quod ipse non habet. Transtulit, inquis, Papa imperium ad Francos: dictu id quidem facillimum est: sed probari prius oportuit, dominum imperij Romani fuisse Papam, vel potestatem, aut ius transferendi illius habuisse. Quod quia probare non potes, nemo Germanorum adeo demens est, vt translatum esse à Papa ad Francos imperium sibi persuaderi sinat. Sic enim ratiocinamur: Si Papa transtulit imperium Romanum à Græcis ad Germanos: vel imperium Romanum ipse habuit, vel potestatem transferendi ab alio accepit. Transferre igitur imperium ad Germanos qui potuit? Hic ridiculus essem, si quod iuris est manifesti, in maiori propositione, id confirmare legibus vellem. Quis enim est qui

DE TRANS: ROM: IMPE:

est qui ignoret, aut saltem dubitet, quin neq; donare quisquam possit id quod suū non est, transferre in alium quod ipse nō habet? Quare non est quod laborem, quemadmodum id probem, aut quemadmodum me explicem dicendo.

Alterum vero, siue minor propositio operosior quidem est aliquando, sed ita planam faciā eam, vt ne tenuissimus quidem scrupulus residere videatur. Dico non habuisse pontificem imperium Romanum. Quid ita? A Græcis translatum esse, ais, per illum ad Francos. Græci ergo imperium translationis tempore tenuerunt. Quod si domini imperij fuerunt Græci, vel ipsi transtulerint ad Carolum Magnum, vel vi occupauerit Carolus necesse est. Hic nullæ sunt partes Romani pontificis, nisi forte se suffuratum esse imperium dicat, & ad Carolum transtulisse. Quod neq; de Papa dici sanctè, neq; de Carolo, eiusq; successoribus in imperio Romano prædicari honestè potest. Neq; etiam donatum sibi à Græcis imperatoribus esse imperium dicet pontifex: quia id neq; teste vlllo probari potest, neq; res & veritas ipsa concedunt.

Quod Græci, pulsis Italia, Bellisarij &

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Narfetis opera, Gothis, occidentale imperium recuperarint, & cum orientali iterum coniunxerint, ipse fateris, & recte quidem. Est enim historicum. Immo Theodoricum ipsum Gothorum regem, quoad imperium occidentis tenuit, non imperatorem, sed subiectum imperatori fuisse rectè censes. Est enim historicum. Nec hic vel Urspergensis, vel Olai Magni vel Naucleri, vel Platinae, vel aliorum testimonio opus est. Res aperta manifestaque est. Post Gothos Longobardi ex Pannonia effusi cum vxoribus & liberis Italiam occuparunt, & in ea regnum Longobardicum constituerunt, anno Christi 568. idque annos 206 tenuerunt. Sed imperium tamè occidentale adepti non sunt. Id enim Græci imperatores sibi iure omni vindicarunt, & per Exarchos suos usque ad annum Christi 747. rexerunt, nec post occupatam à Longobardis Ravennam eo cesserunt, donec missis ad Carolum Magnum legatis imperatorem & Augustum illum salutarent. Patet igitur imperium occidentale penes Græcos fuisse eo tempore, quo ad Carolum Magnum translatum est. Italiae verò regnum in Logobardorum potestate fuit usque

DE TRANS: ROM: IMPE:

vsq; ad illud ipsum tempus, quo cap-
tum Desiderium Carolus Magnus regno
& potentia omni exuit, Italiaq; tota ex-
pulit. Quæ hîc partes sunt pontificis
Romani? Adeo nihil reliquum illi fecit
fortuna, vt ne Romæ quidem, vbi con-
sisteret, reperiret. Comprehensus enim
& inclusus in arctam custodiam vix in-
de ereptus ad Carolum Magnum, in
Germaniam profugere potuit, ad quem
querelam acerbissimarum principum Ro-
manorum in se iniuriarum detulit, & vt
occidenti Reipub. aliquid opis affert,
petijs.

Nota est ex historijs querela Leonis
Papæ, quam tunc apud Carolum ha-
buit. Inter cætera fatetur, se de-
buisse quidem ad imperatoris fidem
auxiliumq; confugere: verum id pro-
pterea facere non potuisse, quod ab eo
plus detrimenti quàm auxiliij expectan-
dum sibi esse viderit. Quæ sanè con-
fessio liquidò confirmat sub Græco
imperatore tunc imperium occidentis
fuisse. Idq; factum est ante Caroli coro-
nationem, anno Christi 747. Narrat
etiam Urspergensis valde suspectum fuisse
imperatoribus Grecis Caroli nomē, quasi

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

qui imperium eis præripere vellet. Quod
itidē ostendit eo ipso tempore, quo trans-
latio imperij facta est, sub Græcorum im-
perio illud fuisse.

Quid? quod ne Roma quidem, ne dum
Italia, aut occidentis imperium, per id
temporis in pontificis potestate fuit.
Dederat enim paulò antè, translationem
imperij, anno scilicet Christi 774. Ha-
drianus Papa Carolo Magnò potestatem
eligendi pontifices, ordinandiq; sedem
Apostolicam, tum instituendi etiam Ar-
chiepiscopos & Episcopos per omnes
prouincias: idq; consentiente vniuerso
procerum conuentu. Post Hadrianum
Leo I I I clauis confessionis sancti
Petri, & vexillum vrbis ad eundem mi-
sit: tunc, vt Annonius habet, rogauit,
vt aliquem ex optimatibus suis Ro-
mam mitteret, qui populum Roma-
num in fide & subiectione per Sacra-
menta firmaret. Ex quo iterum elu-
cet, nullam particulam occidentalis
imperij penes pontificem fuisse. Quod
cum ita sit, quonam modo fieri po-
tuit, vt is imperium ad Francos trans-
ferret.

Si ne verbum quidem adderē, planum
tamen

DE TRANS: MOR: IMPÉ:

tamen satis factum esset, falsam esse hypothesin, vel potius hyperbolen tuam, Bellarmine, quæ pontifici Romano imperij occidentalis translationem ad Carolum tribuit. Nam si maximè suppetiuiisset pontifici voluntas, omnino tamen defuisset facultas. Quomodo enim is donet, qui non habet: Quo pacto transferat in alium imperium, qui imperij nullam partem obtinet? Intelligis vero pro tua prudentia, quam sit iniuriosa appetitio alienorum. Ac si Papa sibi arrogat, quod suum neq; est, neq; esse potest, quid Papa iniustius erit? Si tu ei affingis tantam imperij magnitudinem, videris quo pacto crimen maximi facinoris effugas. Ego certè Papam tam sanctum in culpa, & suspitione tantæ arrogantia, superbia, auaritia, temeritatis, & iniusticia non ausim ponere. Si quid eiusmodi de pontificibus Romanis scripserunt historici, id paucorum libidini aut cupiditati execrandæ attribuendū censeo. Hadrianum verò & Leonem III, aliosq; nonnullos à culpa eximo. Quanta enim, quæso, vanitas est, id ascribere pontifici velle, quod non inest? Iniuria fit bonis & pijs pontificibus, si qui vnquam fuerunt,

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

fuerunt, qui certè fuère. Nec dubito, quin tantæ adulationis vehementer eos pudeat tædeatq;. Reliqui potest illis coronatio, sed ita, vt neq; imperij ius, neq; causa aliqua ponatur. Est enim ritus siue ceremonia tantum, quæ electionem Imperatoris non continet, sed testatam facit, & in prospectum producit. Sed hæc posterius.

Nunc quod fundamentum huius quæstionis est, id solidè iactum vides. Quo si tu quoq; vsus esses, Bellarmine, rationes tuas nunquam ad eos scopulos appulisses, vnde emergere non potes. Hoc caput causæ est, hic probationis fons. Qui alium quærit, à scopo aberret necesse est. Quod si deinceps etiam certare cum Germanis de tanta quæstione libuerit: primum omnium fundamentum eiusmodi ponas oportet, quod liquidò ostendat, pontificem habuisse in potestate sua imperium occidentis, seu dominum eius fuisse. Quoad illud non feceris, aberit à te fides. Nihil te iuuare potest Ecclesiastica pontificis potestas, nihil duo gladij, nihil coronatio, nihil luminare maius & minus, quibus tantopere confiditis. Aliena hæc sunt à causa, nec translationem
impe-

DE TRANS: MOR: IMPE:

imperij per pontificem vnquã confirma-
 bunt, quemadmodũ post demonstraturus
 sum, cum tua κερσφύγετα refellere aggredi-
 ar. Deinceps, quonã modo imperium oc-
 cidentis ad Carolum Magnum peruene-
 rit, declarandum esse videtur, vnde con-
 stare possit, iustè nõ iniustè, legitimè non
 illegitimè & initio susceptum esse hoc
 imperium, & in posterum etiam obtineri.
 Si enim à pontifice proficisceretur, neq;
 Carolus Magnus, neq; successorum eius
 vllus iure illud possedisset. Et si legitima
 possessio imperij non esset, neq; principes
 Electores, neq; alij ordines in imperio
 ius legitimum haberent. De quo absurdo
 quoties cogito, venit in mentè orationis
 Alexij Patriarchæ Constantinopolitani,
 qua crimen iniustæ & violentæ occupa-
 tionis Patriarchatus refutauit. Si verus,
 inquit, Patriarcha ego non sum, nec veri
 possunt esse Episcopi, quos annis iam 12.
 ordinavi: Immò nec veri possunt esse im-
 peratores, quibus coronam imposui. Ad
 eundem certè modum nec ordines im-
 perij possunt esse legitimi, si, vt tu vis, à
 pontifice ius dignitatemq; imperialem
 habent. Nimium hoc est imperij maiesta-
 tem minuere, vel potius destruere.

Sed

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Sed quonam modo adeptus est imperium occidentis Carolus Magnus: quouè iure adhuc illud retinent eius successores? Modus acquisiti huius imperij non fuit alius, quàm monarchiæ Assyriæ, Persicæ, Græcæ & Romanæ. Est enim fatalis quædam Rerumpub. fortuna, quæ non sinit esse easdem perpetuo, sed à gente ad gentem transfert. De quo fato pluribus non disputo, ne in re manifesta copiam inanè ostentare velle videar. Medium, tu inquis, esse oportuit, quo à Græcis ad Carolum transferretur occidentis imperium. Profectò id quoq; medium aliud non fuit, quàm hoc ipsum, quo alia imperia ante multo constituta fuerunt. Quo medio imperium primū Nimrodi partum est? vi et armis adiunctum est. Fuit enim Nimrodus venator robustus coram domino, quod est, homines, vt feras bestias, in suam ditionem potestatemq; redegit, qui antea non nisi domestica paternaq; imperia tulerant. Ex quo non solum in admirationem traduxit homines, sed terrorem etiam tantum eis iniecit, vt pro terreno quodam nomine haberetur. Eodem medio constitutum etiam est imperium
secun.

DE TRANS: ROM: IMPE:

secundum Persicum, quod & ipsum in mundo summum extitit, scilicet à Cyro, qui Babylonem cepit, & bello persecutus Astyagem, regno eum exiit. Nec alio modo Alexander Magnus monarcha & Imperator Græcorum factus est, quàm vi & armis. Nec prius monarchia à Persis ad Græcos translata est, quam Alexander, victo Dario ultimo Persarum rege, Asiam suo imperio ac potestati subiecisset. Quid de Romano imperio dicam? An non & ipsum vi & bellis horrendis acquisitum est? Ridiculus essem, si hæc quæ manifesta sunt, ex rerum veterum monumentis demonstrare vellem. Quo igitur modo & medio imperia mundi, ante comparata sunt, eodem etiam partum est imperium Caroli Magni in occidente. Ferro ceperat illud, iuxta Danielis vaticinium. Ferro igitur recuperari siue restitui, vt Crancius loquitur, etiam oportuit.

At quæ fuerunt opera in imperio hoc, quæ gladio confecit Carolus? quæ item gentes sunt, in quas ferrum destrinxit? Dignum equidem est consideratione & admiratione consilium Dei in
soli
con

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

constituenda & amplianda monarchia quarta. Est enim ea tota propter Christi regnum prædicta iam olim à Daniele, & deinceps re euentuq; stabilita. In eius equidem exordio natus est Messias, & vniuersum opus redemptionis nostræ compleuit, Ecclesiam non solum incoauit, sed longè etiam lateq; per verbi præconium disseminauit. Vt autem Ecclesia siue regnum Christi in oriente bonis initijs capit, ita sensim & paulatim meridiè peragravit & in occidentem penetrauit. Sed cum vellet Deus latius illud in septentrionè etiã diffundi, Carolum Magnum excitauit, cuius opera gentes ad septentrionem multæ ad Christi agnitionè atq; cultum conuerse sunt. Cæsares enim orientis, longe nimis aberant, confederatq; iam pæne omnis eorum ardor in dilatandis & tuendis tam imperij quàm regni Christi finibus. Quemadmodum pontifex ipse Leo III in oratione sua ad Carolum Magnum conquestus est. Carolum igitur oportuit ante omnia vuestualos & Saxones vi ferroq; subigere, & ad Christum traducere: vt non solum occidentis imperium aueretur, sed ad Ecclesiam quoq; Christianã accessio fieret.

Hoc

DE TRANS: ROM: IMPE:

Hoc bellum difficile & diuturnum fuit, nec dubium est bonam partem occidentalis imperij per illud partem esse: quemadmodum euentus non ita multò post declarauit, cum tota moles imperij huius ad Saxones translata est. Repressit item ac domuit Sclauos ad Albin, & Salam, Hunnos & Auaros in Pannonia, Saracenos in Hispania, Aquitanos in Gallia, quorum ducem Hunoldum nouis rebus studentem expulit. Hoc modo non tantum limites imperij occidentis dilatuit, sed quòd laude etiam dignissimum est Ecclesie Christi fines propagauit, & aditum sibi ad imperium ipsum comparauit. Non enim difficile fuit ex partium collectione totum siue vniuersum constituere. Verum ad has partes imperij occidentalis nihil quicquam contulit Romanus pontifex, nihil ad Saxonicum, nihil ad Gallicum, nihil ad Pannonicum bellum opis tulit. Ad Italiam subigendam forte profuit. Nihil quicquam. Immo vt in Italia hærere posset ipse, Caroli Magni beneficio & adminiculo assecutus est. Vterq; enim Papa Hadrianus, & Leo III. precibus multis à Carolo contenderunt, vt

vt

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

vt sibi subsidio veniret: alioqui ne locum quidem suum potuissent tueri. Testis est Regino, & alij.

Superest Italiae regnum, quod vtrum ad imperium Caroli Magni aliquid contulerit, nec ne, videbimus. Galliae enim & Germaniae dominus iam tum erat Carolus: vnum deerat ad imperium occidentis, Italiae regnum, & titulus coronaq; imperialis. Quomodo autem potitus est Carolus Italiae regno? ferro. Primum enim Hadrianus Papa legatum misit ad eum in Franciam, rogauitq;, vt se urbemq; ab insidijs & iniurijs Desiderij Longobardorum regis defenderet. Erat enim in eas angustias adductus, vt ne Romae quidem satissutus esset: quippe cui minatus erat Desiderius, se cum exercitu Romam venturum, & urbem hostiliter obsessurum. Huic tantae necessitati operam se daturum pollicitus Carolus, ad Desiderium misit, vt bona ablata restitueret postulans, vel bellum, neci id faceret, minitans. Desiderius nihil de suo studio perseuerantiaq; remittens: bellum se paci anteferre satis declarauit. Carolus itaq; arma in eum expediturus, Francos ex omni parte paratos, non
qui

DE TRANS: ROM: IMPE:

quidem ad subleuandam Ecclesiam, sed ad euertendum Longobardorū regnum, ut ait Sigonins, inuenit. Vbi ad Alpes cum exercitu accessit, iterum legatis ad Desiderium missis, restitutionem eorum quæ per vim abstulerat poposcit. Sed cum ne sic quidem, quod æquum esset, quicquã impetraret, bello eum persecutus est vsq; eo, quoad Papiã confugeret, ut manibus illius esse tutaretur. Filius vero eius Adalgisus belli paterni socius Veronam urbem municissimam delegit, in qua Francorum impetum sustineret.

Quid tum? Papiam circumsidet Carolus. Sed cum diuturnior obsessio futura videretur, relicto ibi Bernhardo Patruo, ipse Veronam aggreditur oppugnandam. Adalgisus vero clam aufugit in Græciam, & statim vrbs in Caroli potestatem venit. Nec multo post reliqua oppida transpadana eidem sese dediderunt. Ad Papiã inde reuersus Carolus sacra Romanæ Ecclesiæ in festo resurrectionis domini, quod eo tempore instabat, videre gestijt. Itaq; Bernhardo, ut ante, sic tunc quoq; obsidionē vrbs commisit, ipse vero Romanam iter facere cœpit. Quacunq; autem ingressus est, acclamationibus & gratulationibus

C

tionibus

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

tionibus lætis acceptus est, liberatorq; ac saluator Italiae salutatus. Romam vbi venit, ab vniuerso clero author publicæ salutis atq; libertatis renunciatus est. Roma ad obsidionem Papiæ redijt, vbi ad deditiōem inclinata omnia reperit. Itaq; sine mora Desiderium, vxorem eius & liberos cum regia cepit, Longobardiam vero in fidem suam recepit. Non multo post Desiderium cum coniuge & liberis Leo diū relegauit, vbi etiā ē vita exijt.

Hic modus est, quo Longobardicum regnum comparauit Carolus, & liberatoris, seruatorisq; vniuersæ salutis & libertatis Italiae nomen titulumq; consecutus est. Quid est ferro, armis, & victoriæ iure regnum sibi parare, si hoc non est? Quis Italiae iustus sibi vendicauit, quam Carolus? qui hostem eius furentem audacia, pestem Romano imperio molientem, vrbis ferrum seruitutemq; minitantem nicit, fudit, eiecit, ē medio sustulit, ipsi vero Italiae tranquillitatem pacis & ocij, libertatemq; restituit.

Ac si forte in corona aliquid situm est momenti aut ponderis, etiam Modiciæ

DE TRANS: ROM: IMPE:

dacia ab archiepiscopo Mediolanensi
 corona ferrea redimitus est. Tum vt
 verus dominus & arbiter Italiae, legi-
 bus etiam Rempub. si mauit. Ad-
 hac Romae in conuentu, senatus proce-
 rumq; decreto munificentissimo hone-
 status est, vt patricius Romanus esset, ar-
 chiepiscopos, episcoposq; institueret,
 pontificem eligeret, & sedem deniq;
 Apostolicam ordinaret. Parum adhuc
 abest à Caesarea maiestate Carolus. Et
 haecenus quidem pontificis partes nul-
 lae sunt. Bello, & victoriae iure Caro-
 lus, quicquid habet splendoris & am-
 plitudinis, assecutus est, nec alij vlli quã
 proceribus Italiae quicquam acceptum
 refert. De quo si forte quis dubitat,
 Rheginonem audiat, cuius verba sunt: „
 Carolus Roma reuersus venit Papiam, „
 ipsamq; ciuitatem armis cepit, in- „
 super Desiderium regem cum vxore sua „
 & filia, omnem Thesaurum Palatij, „
 ibiq; venientes omnes Longobardi de „
 cunctis ciuitatibus Italiae, eius se subdi- „
 derunt dominationi. Adalgisus vero fi- „
 lius Desiderij fuga lapsus mare introiuit, „
 & Constantinopolim perrexit. Carolus, „
 subiugata Italia & ordinata, custodiam „

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

Francorum in Papia dimittens, cum magno triumpho in Franciam reuersus est. Patricij vero dignitatem iam ante etiam Clodoueo Francorum regi anno Christi 507. Anastasius imperator Constantino- politanus contulerat, cum, victis Gothis, munera amplissima, cum aureo curru ad eum misit, & Patricium Romanum appellauit, vt Sigebertus scribit.

Tametsi autem Rotgandus Longobardus contra fidem datam rebellare Carolo coepit: tamen non multo post poenas suae defectionis ac rebellionis dedit, cum ab eo captus ac decollatus fuit. Spoletanorum vero dux Hildebrandus munera magna ad Carolum detulit, eiusq; potestati sese subiecit, quod ipsum etiam fecitauit Heregicus Beneuentanorum dux: quippe qui misso filio suo cum muneribus magnis pacem pctuit, imperata se facturum pollicens. Nullum haectenus signum nullumq; Argumentum collatae aut translatae ad Carolum imperialis dignitatis per pontificem. Sed forte Leo, qui Hadriano successit, aliquid contulit. Age, quid fecerit, historia docebit. Statim, inquit Rhegino, legatos ad Carolum misit cum clauibus confessionis sancti Petri, & vexillo

DE TRANS: ROM: IMPE:

vexillo Romanæ vr̄bis. Bene, quod ha-
buit Papa summum precium, id liberali-
ter Carolo impertiuit. Quid habuit?
Claues S. Petri. At hæ non sunt impe-
rium occidentis. Quid amplius? Vex-
illum vr̄bis Romæ, quod siue à pontifice,
consentientibus proceribus, siue à Papa
solo missum est, non sane dominatum ali-
quem aut imperium pontificis declarat,
sed subiectionem potius significat infra
Carolus Italix regem ac dominum: vt
iam non Papa, sed Carolus ius potesta-
temq; Romæ vr̄bis habeat. Etsi maximè
aliquid iuris aut imperij in vr̄be Roma
habuisset Papa, hac ipsa traditione cla-
uis & vexilli amisisset. Alioqui quid
clauis & vexillum vr̄bis est, nō intelligo.
Id vero scio, iam ante etiam traditam esse
Carolo principatus dignitatem in vni-
uersali Synodo, vt ait Sigebertus. Et in
scholis pueri discunt, clauibus guberna-
tionem domesticam significari. Nisi forte
ob id neges clauis tunc esse datas Carolo
quod multo post Papa Iulius contra Gal-
lum infeliciter ducto exercitu, clauem S.
Petri in Tyberim proiecit, cum ira in-
quiens, quia non valet amplius clauis
Petri, valeat gladius S. Pauli.

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Verum hæc nihil ad imperij occidentis
titulum dignitatemq; : priuata sunt.
Imperium vero Græci nunquam in
Papam transtulerunt, neq; Papa ab il-
lis accepit. Non igitur in alium is
transferre potuit. Hoc tantum ex
traditione clauis & vexilli euincitur,
non vrbis Romanæ potestatem habuisse
pontificem eo tempore, quo impera-
tor occidentis renunciatus est Carolus,
ne dum imperij totius, vt transferre in
Carolus posset. Quid amplius? Cum
Leo pontifex durissime esset tractatus
â Romanis, ad Carolum venit opem pe-
titurus. Carolus in Italiam redeuntem
pontificem non multo post subsecutus
Romam venit, & aduocata concione po-
puli, obiecta pontifici facinoris maximi
crimina discutere, vt Regino ait, studuit.
Cum autem causa ventilata, vt idem Au-
thor scribit, neq; actor, neq; testis legiti-
mus appareret, pontifex iurisiurandi reli-
gione sese purgavit. Carolus autem in Papæ
aduersarios sic animaduertit, vt quæstio-
ne habita, secundum legem Romanam, ca-
pitis eos damnaret. Sed intercedente pon-
tifice, corporis pæna in exilium mutata
est. Quis hic dominus Romæ est? Ponti-
fex, an

DE TRANS: ROM: IMPE:

fex, an Carolus? Nonné is qui iudicium exercet, & exequitur, pontificē restituit, fontes punit, pacem reddit, & summam rerum administrat? Attamen imperatoris titulum nondum sibi vendicat aut usurpat Carolus. Quare? nondum coronationem scilicet à pontifice acceperat. Hinc ergo ut ad coronationem transeamus, res causaq; postulat. Hoc enim ordine historiam hanc persequitur Sigonius, & quidam alij, contra Rheginonem & Vrspergensē. Sed constante rei veritate, in ordinis usu faciles erimus. De corona à pontifice Leone imposta Carolo vna voce omnes consentiant historici.

Sed præter cæteros hoc memorabile in primis habet Auentinus, Irenem orientis imperatricem misisse legationem illustrem ad Carolum Magnum in Germaniam, qui Auisgrani tunc fuerit Pacemq; cum eo perpetuam fecisse: tum titulum etiam illi à marito & filio ante tributum confirmasse, ut Cæsarius præfectus vrbis Romæ, & sacri Romani imperij gubernator appellaretur. Romani vero & Leo pontifex mittebant ad eum, & Romam attrahebant.

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

Quin pontifex etiam ipse Ratisponam
vsq; excurrens eodem illum inuitabat.
Quocirca anno Christi 800 tempore
hyberno cum copijs magnis ille Itali-
cum iter suscepit, & locis cunctis tanti
honores ei habiti sunt, vt si Deus ipse in
terras veniret, maiores vix tribui pos-
sent. Et cum mulier Constantinopoli
imperaret, quod inauditum esse vide-
batur, putabant Romani se potestatem
& ius habere eligendi Cæsarem: quod
imperium ex ipsis esset & nominare-
tur.

Tenebat autem Carolus iam omnes
prouincias, quæ ad urbem Romam per-
tinebant. Itaq; anno Christi 801 Leo Pa-
pa, senatus & populus Romanus impera-
torem illum designabant. Cumq; in
templo S. Petri cum pontifice precare-
tur, Romani electionem hanc publica-
uerunt, acclamantes alta voce, iuuenes
& senes, senatus & populus, clerici &
politici, Carolo Augusto, à Deo coronato
Magno & pacifico imperatori Romano-
rum vita & victoria. Hoc testimonium
scriptoris Germani si parum fortè te-
mouet, audi Onuphriū, cuius verba sunt:
Carolus coronatus & consecratus rex
Frana

DE TRANS: ROM: IMPE:

Francorum in villa Franciæ Carisiaco à
 Stephano Papa II, anno Christi 752,
 imperator appellatus Romæ in Basilica
 S. Petri, in Vaticano, cleri, senatus, po-
 puliq; consensu, & coronatus ibidem à
 Leone III, anno domini 801 ineunte,
 Calendis Ianuarij, videlicet die natalis
 domini. Marianus etiam Scotus disertè
 ait: Carolus hoc tempore à Romanis Au-
 gustus appellatus est. Sigebertus ad eun-
 dem modum, Romani, inquit, vno omni-
 um consensu Carolo regi imperatorias
 laudes acclamant, eumq; per manum
 Leonis coronant. Nec pluribus opus est
 in re tam manifesta. Sed quorsum hæc?
 Primum: vt intelligatur, non per corona-
 tionem Papæ, sed per electionem sena-
 tus populiq; Romani translatum esse
 imperium in Carolum. Id enim aperte
 vna mente vnaq; voce testantur historici.
 Ac si fortè non satis apud te valent testi-
 monia, valeat ratio, quæ eiusmodi est, vt
 fidem omni iure faciat. Coronari enim
 nemo potest, nisi prius sit designatus &
 electus. Iam si probaueris, ius potesta-
 temq; eligendi imperatorem occidentis
 penes pontificem fuisse, fatebor ab eo
 translatum esse imperium ad Carolum.

C 5 Sed

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Sed reclamant historici, refragatur ratio. Itaq; adduci nemo sanus potest, vt tibi assentiatur, Bellarmine, & credat à pontifice profectam esse imperij dignitatem, tributamq; Carolo. Deinde id etiam ex testimonijs recitatis liquet, cunctorum ordinum consensu electum esse Carolum, cleri, senatus populi. Vbi si sub clero etiam pontificem comprehendis vis; non repugno: ita tamē, vt quod omnium est ordinum, id vni pontifici ne attribuas. Hæc electio Cæsarem fecit Carolum, hæc in sede imperatoria & Augusta collocauit. Coronatio vero & acclamatio electum & confirmatum declarauit. Quid? quod Marrianus Scotus ne mentionem quidem pontificis facit, quemadmodum nec necesse est eius mentionē fieri, nisi ministerium quo ad coronandum Romani sunt vsi, nominatim recenseri velis.

Erras igitur vehementer, mi Bellarmine, si coronationi translationem imperij ascribis. vehementius vero erras, si eam electioni anteponis. Est enim hæc confusio rerum, quam nemo sanus probauerit. Tu si probas, mirari profecto in mentem venit. Est enim adeo apertus error, vt vel cæcus videat.

videat. Vide enim quæ absurda equantur, dato hoc inconuenienti maximo. Sic Argumentaris: Papa coronam imposuit Carolo. Ergo imperium occidentis ad eum transtulit, vel imperatorem fecit. Deus bone quam multiplex est fallacia in hoc Argumento. Est enim ἀργὸς λόγος, καὶ νοσῶν ἐν ἑαυτῷ. Elucet in primis fallacia ex non causa, quasi ex causa. Coronatio enim nequaquam causa est imperatoris, sed facti, designati, electi, creati, testimonium publicum. Quod nisi concedis, in laqueos te induis, vel certæ inscitiae atq; imperitiæ crimen subis, quod persona tua prorsus indignum est. Erat iam ante imposta Carolo corona ferrea Modæcia ab Archiepiscopo Mediolanensin. Hic tu dices archiepiscopum Mediolanensem transtulisse regnū Longobardicum ad Carolum? Erat iam ante partum à Carolo illud regnum belli iure. Coronatio vero ceremonia tantum fuit siue ritus, quo factus rex declararetur.

Quemadmodū nec dici potest, cum primum idem Carolus à Stephano II Papa Francorum rex iniunctus est, per eam
vndi-

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:
unctionem regnum Franciæ adillum esse
translatum. Quis adeo demens est, vt li-
quorem illum odoratissimum cœlitus
demissum olim Remigio, quo Francorū
reges Remis inunguntur & sacrantur,
credat regni collationem aut dationem
esse? An non regis designati, vel legitimè
succeedentis signum potius est, vel pub-
lica ceremonia? Quid Romæ florente
Repub? An non aliud erat facere, desi-
gnare, creare, aut deligere consulem, &
aliud renunciare? Quorum illud in comi-
tijs fiebat centuriatis, quibus centuriatim
colligebantur suffragia, hoc vero ad po-
pulum cui tribus sua studia atq; suffragia
indicabant. Quid hodie fit? Sigismun-
dus Polonorum rex à quo regnum tibi
videtur habere? ab Archiepiscopo nē Gnes-
nensi, qui coronam ei imposuit, an à
regni ipsius proceribus? In Dania anno
Christi 1537 coronam imposuit Christi-
ano III Ioannes Bugenhagius VVitten-
bergenfis Ecclesiastes.

Hunc tu propterea dices regnum con-
tulisse regi? in populo Israëlitico Prophe-
tæ reges inungebant. An ita imperij eri-
mus, vt à Prophetis tributum esse regnū
dicamus regibus? Neq; profecto est, quod
existi-

DE TRANS: MOR: IMPE:

existimem Prophetæ similem esse velle
Papam Romanum: quippe qui neq; man-
datum habuit à Deo coronandi Carolum
neq; etiam opibus, potentia & amplitu-
dine vlla ex parte Prophetæ potest com-
parari.

At non volo, inquires, coronationi pon-
tificiæ tantum tribuere, vt per eam trans-
latum esse imperium ad Carolum con-
tendam. Quid vis aliud? quid habuit
Papa, quod in Carolum conferret, præter
coronam, quæ tamen pontificis non fuit?
Si enim imperialis corona fuit, iam non
pontificis, sed imperij fuerit necesse est.
At pontifex certe imperium non fuit.
Quomodo ergo dare aut conferre coro-
nam potuit? Agnoscere tandem mihi vi-
deris errorem, quo te implicas, dum id
quod causa non est, causam facis. Co-
ronatio enim imperatorē non facit, sed
factum declarat. Nec valet Argumentum
in hoc genere, nisi à consequente ad id,
quod necessario antecessit. Vt, coronatus
est Carolus Magnus à pontifice. Ergo
ante imperator creatus est. Audi modo
Onuphrium, quem velut honorarium
arbitrum inter te & me non repudiabis;
cum primum, inquit, imperator & Au-
gustus

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

“ gustus renunciatus fuisset, à Romano.
“ pontifice vngebatur, aureoq; diademate
“ coronabatur, tanquam Romani im-
“ perij, immò totius orbis primario sa-
“ cerdote: more accepto ab imperatori-
“ bus orientalibus, qui à Patriarchis Con-
“ stantinopolitanis, primarijs Græciani-
“ ci imperij pontificibus consecrati aurea
“ corona redimebantur. Et paulo post
“ ait: Eratq; coronatio ipsa perinde ac
“ præcipuum signum legitimi imperij,
“ sicut antiquis temporibus erat ignis præ-
“ latio. Si nouus sed cur tantopere pon-
“ tificiam coronationem vrgeas pæne con-
“ iectura prospicio. Is enim est sensus dispu-
“ tationis tuæ, non esse quenquam impera-
“ torem, nisi coronam à pontifice accepe-
“ rit, & confirmatus sit. Hoc si ita sen-
“ tis, quemadmodum reuera sentis: mul-
“ tum profecto de dignitate & maiestate
“ imperij Romani detrahis, & monarchi-
“ am Romanam interruptam, maneam &
“ mutilam reddis. Quod enim sunt
“ imperatores, qui coronam non accepere
“ à pontifice. Quos si imperatores fuisse ne-
“ gas, impius es, & monarchiam Roma-
“ nam mutilas. Profer iura, deprome ex-
“ empla. Ludouicus, inquis, Cunradus, &
“ Henr

DE TRANS: ROM: IMPE: 03

Henricus, quibus corona à pontifice tributa non est, imperatores Romani non fuerunt, nisi fortè designatos dicere velis. Quid audio? An non hoc est alligare imperatoriam maiestatem ad pontificem Romanum, ita vt sine eius confirmatione aut coròatione imperator Romanus esse nequeat. At imperarunt hi tres ab anno Christi 899 vsq; ad annum 936, quo Otho primus imperium adeptus est.

Tanto igitur tempore, tua quidem opinione, imperium non fuit imperiũ, monarchia non fuit monarchia, electus ab imperij ordinibus imperator non fuit imperator: Durum id est nimis & imperium in imperium à Deo constitutum,

At Chronici, inquis, & historici non imperatores, sed reges vocant tales. Certè Sigebertus Ludouicum imperatorẽ nominat Romanũ. Et addit, Ludouicus propter Tyrannorum in Italia insolentiam, & multam malorum ingruentiã non meruet imperialem benedictionem. Quid Cunradus, qui Ludouico successit, faciat in tanta perfidia? Papa enim Sergius Berengarium Italiae regem coronauerat, & Augustum appellauerat, vt scribit Onuphrius. De Henrico ille ipse scribit,
glorio

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

“ gloriosum quidē illū fuisse in uincendis
“ inimicis, sed tyrannos ex Italia eijcere nō
“ potuisse. Ideoq; nec imperialem bene-
“ dictionem consecutum esse. Quod mo-
“ deste hic scriptor, imperialem benedi-
“ ctionem vocat, tu Bellarmine, non solū
“ imperialem coronam, sed etiam Augusti
“ nomen dignitatemq; appellas. Fateor
autem à nonnullis Chronologis reges
appellari hos imperatores, quos nomina-
ui: et quidem in decretis ipsis distinctio-
ne sexagesima tertia. Sed quid de Cun-
rado Nauclerus scribit? omnium inquit,
electione regnum accepit. Quid? an non
Romanorum rex & imperator tibi est,
qui omnium electione regnum conse-
quitur? Dicam ingenuè quod res est.
Historici pleriq; omnes, qui de his im-
peratoribus aliquid literis consignarunt,
sub iugo pontificio fuerunt. Itaq; ad
præscriptum & nutum pontificis sese to-
tos conuerrere coacti sunt, accurateq; ca-
uere, ne quid contra Ecclesiæ Romanæ
voluntatem siue authoritatem scribere
vel mussare viderentur. Decet enim
cocum domini sui gulam habere, vt in
versu dicitur. Quia ergo pontifex reges
hosco tres, non imperatores iudicauit,
non

DE TRANS: ROM: IMPE:

fas tibi esse arbitrati sunt historici aliter
eos appellare. Parum autem differens
id, quod libero ore non loqueris, ab eo
quod auribus das, & assentationis causa
dicis.

Non tamen, nefama & existimatione
historicum aliquid detrahi à me videatur,
malo dicere consuetudine & temporum
iniuria factum esse, ut quod pontifex
vellet, idem etiam scriberent historici.
Persuasum enim hoc fuit cunctis,
sancta esse omnia, quæ pontifex statuisset.
Nec tutum etiam fuit unquam latunam
à decretis eius recedere. Itaque excusati
magis sunt habendi viri optimi, qui ad
gratiam pontificis loqui aut scribere co-
acti sunt: quanquam interim libertatem
summis votis exoptarunt. Quod si tu
aliter scriberes, non iam pontificius esses,
sed collectam gratiam omnem effunderes.
Sed non est obscurum, quid velis
aut moliaris. Imperatores esse negas omnes,
qui à pontifice imperium non acceperint.
Quid aliud hoc est, quam imperij nervos
incidere? Si enim imperator non potest
esse, nisi coronatus sit à pontifice: duo
incommoda maxima sequuntur. Primum,
coronationem esse

D

DE

DE TRANS: ROM: IMPE:

neruum imperij, atq; adeò *ἀξιωμα* seu
κύρος illius omne in coronatione situm
 esse. Deinde electionē imperatoris, quæ
 fit à proceribus imperij, nihil valere absq;
 pontifice, vel certè, si quid valeat, valere
 propter pontificem. Hoc quam contu-
 meliosum sit imperium, omnes sani in-
 telligunt.

At Caroli Magni quidem imperium ni-
 hil roboris aut firmamenti à pontifice ha-
 bere iam ante demonstraui. Turpissima
 est igitur adulatio, & indigna viro docto,
 coronationi pontificiæ omnem dignita-
 tem imperialem ascribere, vt sine illa
 imperator, quantumuis legitimè electus,
 imperator prorsus esse nequeat. Apage
 cum ista corona pontificia, quæ Rudol-
 pho Sueuorum Duci fatalis erat ad interi-
 tum. Hunc enim pontifex Gregorius
 in Henricum imperatorem incitabat,
 & auream coronam nouo & ante illum
 diem inaudito exemplo ad eum mi-
 serat: addita Epigraphe insolente & su-
 perba: Petra dedit Petro, Petrus diadema
 Rudolpho. Hac inflamatus & impulsus
 Rudolphus contra imperatorem suum,
 cui fidem ante obligarat, arma cepit,
 & in conflictu ad Elystrum Mysiæ dex-
 teram

DE TRANS: ROM: IMPE:

teram amisit, nec multò post vita ex-
 pulsus est. Quanto rectius sibi & impe-
 rio consulisset, si coronam hanc fatalem
 & impiam proiecisset, & conculcasset.
 An tu existimas, Bellarmine, imperato-
 rem non fuisse Rudolphum Habspurgen-
 sem, qui Italiam adire recusavit, & pon-
 tificis faciem non vidit, imperium vero
 in auguratione solenni accepit? Attrahe-
 re quidem illum conabatur pontifex
 Nicolaus, & cum obsequi nollet, indignè,
 passus est. Sed quid faciat optimus
 imperator? libidinem avaritiàmq;
 pontificis perspiciebat, nefarios motus
 Italiae nouerat. Studebat enim ponti-
 fex agnatos suos Italiae reges facere,
 iura imperij illis tribuebat, immuni-
 tates non paucas vendebat: tum mi-
 nabatur etiam, se Exarchatum occu-
 paturum esse. Maluit igitur imperator
 Exarchatu cedere, & magno pontificiam
 gratiam emere, quàm cum periculo
 Italiae adire. Nihilominus verò impe-
 rator salutaris & utilis Reipub. extitit,
 legitimeq; imperium adeptus est, &
 administravit. Quod si tu negas, verita-
 tem ipsam sciens prudensq; oppugnas.
 Nondum etiam forte ex animo optimi

D 2 impe

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

imperatoris effluxerat, id quod Arnolpho imperatori accedit, qui cum Romam venisset, coronam quidem à pontifice accepit, sed accepto Pharmaco extinctus est.

Quid de Carolo IIII dicam? qui ut imperialem coronam consequeretur, Romam pedes ingressus est, & à quodam senatore oratione ad populum in Capitolio habita, falsè delusus. Sic enim dixit ille, ecce rex tuus venit tibi mansuetus, ut scribit Nauclerus generat. 46, plures sunt imperatores, qui coronam pontificis neglexerunt, imperialem nihilominus habuerunt. Ac si verum fateri uis, imperialem coronam satis esse imperatori non negabis. At imperialis corona imperij est, non pontificis. Nisi igitur confundere vis imperium, & pontificem, dicere non audebis, titulum, dignitatem, & authoritatem imperatoris à pontifice proficisci. Maximilianus I coronatus est Aquisgrani, & verus, omniq; exceptione maior fuit imperator, qui res magnas salutareshq; imperio gessit. Carolus V ibidem coronatus non minus imperator Augustus & salutaris fuit ante coronationem pontificis, quàm post

DE TRANS: ROM: IMPE:

post acceptum ab eo, anno 30, diadema.
Confecit bellum Gallicum, capto rege
Francisco ad Ticinum, expugnauit Ro-
mam, & ducatum Mediolanensem re-
cuperauit. Hos & alios si tu imperatores
fuisse negas, vide ne in violanda Repub.
fraudem inexpiabilem concipias. Sci-
licet honorem hunc pietatis causa habue-
runt aliquando imperatores pontifici
Romano, vt coronam sibi ab eo imponi
paterentur: sed tanquam à ministro Ec-
clesiæ, non à domino imperij. Idenim
iam ante legitima electione procerum
regni consecuti sunt, nec à pontifice ex-
pectarunt. Est autem summæ inhumana-
nitatis, ne dicam impietatis, id quod
honoris causa tribuitur, iure fieri existi-
mare, & religione pietateq; imperato-
rum sic abuti velle, vt inde ius pote-
stasq; transferendi imperium elicia-
tur.

Est etiam ritus quidam Ecclesiasticus
copulandi sponsum & sponsam per mi-
nistrum in conspectu seu facie Ecclesiæ.
Sed tunè hinc efficies, copulationis illam
ceremoniam esse potestatem collocandi
in matrimonium? Minimè. Non enim
sacerdos copulans matrimonij author

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

est, sed contracti testis. Nec aliud est copulatio talis, quam testimonium, seu consecratio solennis in facie Ecclesie cum pia inuocatione Dei, ut initum coniugium, bene feliciterq; euenire sinat. Quid multis? Sufficit testimonium vnum Sigerti & Vincentij, quod tu quoq; allegas.

cc Romani, inquit Sigebertus, ab im-
cc peratore Constantinopolitano iam diu
cc animo desciuerant, nunc arrepta oc-
cc casione opportuna, quia mulier, ex-
cc cecato imperatore Constantino filio
cc suo, eis imperabat, vno omnium con-
cc sensu Carolo regi imperatorias lau-
cc des acclamant, eumq; per manus Leo-
cc nis Papæ coronant, Cæsarem & Augu-
cc stum appellant.

Audis Romanorum, non pontifi-
cis fuisse coronationem, Caroloq; per
manus Leonis, hoc est, per ministe-
rium Papæ coronam esse impositam.
Quod autem per pontificem fecit po-
pulus, an non tibi videtur ipsemet
fecisse? Quod si pergis Papæ potestatem
urgere atq; tueri in transferendo impe-
rio: facilius mihi fuerit probare, im-
perato-

DE TRANS: ROM: IMPE:

peratores habuisse ius eligendi pontificem, atq; ordinandi sedem Apostolicam, quam tibi erit demonstrare, Papæ concessum fuisse ius creandi aut confirmandi imperatorem. Ius enim eligendi pontificem, ordinandiq; sedem Apostolicam ad Carolum Magnum transtulit Hadrianus Papa, consentiente procerum authoritate, vt supra demonstratum est.

Quid Vrspergensis? ordinatis, inquit, Romanæ vrbis, & Apostolicis, totiusq; Italiæ non tantum publicis, sed etiam Ecclesiasticis rebus, imperator Roma egressus est.

Idem in Sigeberto legitur. Ex quo sane manifestum est Carolum etiam Ecclesiastica ordinandi & constituendi potestatem habuisse. Distinctio 53, in decretis concessum esse, ait, Othoni primo perpetuam potestatem ordinandi pontificem summum sedis Apostolicæ. Henrico I I I Clovis & Romani omnes iureiurando confirmarunt, se nullum pontificem, nisi quem ipse dedisset, facturos esse. Etsi autem de hoc iure certatum est variè inter imperato-

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

tes & pontifices : tamen quicquid oba-
tinuerunt pontifices & adhuc tenent,
id imperatorum concessu & beneficio
tenent, qui id repetere suo iure inde à
Carolo Magno, Othone, Henrico IIII
& V usq; ad se propagato possunt. Ac
fuerunt etiam subiecti imperatoribus
pontifices vsq; ad annum Christi 1076.
Licet deinceps fraude inexpiabili im-
perium inuaserint. Constat enim Hen-
ricum IIII abrogasse pontificatum Be-
nedicto X, & in locum eius substituisse
Nicolaum II. Henricus vero V recu-
perauit quidem ius potestatemq; con-
ferendi episcopatus, & abbatias, vel prae-
laturas per anulum & baculum : sed
eripi sibi vicissim passus est ab eodem Pa-
schali, qui concesserat.

Frustra etiam laboras, dum non tan-
tum inungendi & coronandi, sed con-
firmandi etiam ius pontifici tribuis.
Quis enim confirmauit Carolum Ma-
gnum? populus. Deo, inquit Sigonius,
dijsq; ritè in auxilium inuocatis, im-
peratorius ille titulus à populo confir-
matus est. Vides nec confirmandi pote-
statem penes pontificem per id temporis
fuisse. Quid igitur relictum est pontifici?
Ele

DE TRANS: ROM: IMPE:

Electio? At ea electorum est siue principum ac procerum. Confirmatio? hanc vero populus Romanus olim sibi vendicauit, nunc vero VII viri, siue imperiales Electores suam esse confirmant. Vna relinquitur pontifici coronatio. At ne hæc quidem necessariò à Papa petitur. Petita est sæpius quidem, sed honoris & pietatis causa. Sæpè etiam prætermissa & neglecta periculi & sumtuum gratia. Res enim est plena periculorum & insidiarum, adire Italiam, quæ multos à corona pontificia deterruit. Ludouicus V non à pontifice, sed à Cardinali Stephano Columna, consentiente senatu, clericis, populoq; Romano, reclamante vero pontifice, inauguratus est. Alij ab Archiepiscopis coronantur. Maximiliano quidem primo ab archiepiscopo Coloniensi corona Caroli Magni imposita est. Eodem modo alij etiam coronati sunt ante Maximilianum & post, secundum Caroli VI bullam auream. Quos omnes veros, & imperiali decore cumulos imperatores esse existimo, nec fas est secus de illis existimare. Coronatio vero à quo fiat parùm refert, nec operæ precium est in historijs personas nominare, quæ diadema imposuerint. Sumo

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Sumtus vero pontificum avaritia nimis auget, & cumulat, quos qui vitare potest, reprehendi non debet. Quod si tam liceret Archiepiscopis pallio Romano carere, quàm licet imperatoribus uacare coronatione pontificia: profectò tanti linum illud haud redimerent. Pontificis enim benedictiones nimis magno precio mercari oportet, cuius magnitudo non immeritò aliquos deterret, ne eas peant.

Fridericus Barbarosa, vt scribit Crancius lib. 6. Cap. 16. Saxonix, anno Christi 1155, compressis & domitis Mediolanensibus, Romam pergere cogitabat accipiendi diadematis causa. Quo cognito, Romani obuiam ei mittebant oratores duos petitum ab iniusto clericorum dominatu liberationem, formæq; Reipub. veteris restitutionem, cum quinq; millibus librarum argenti. Imperator postulatis insolitis & intolerabilibus non parùm commotus respondebat, imperij Romani maiestatem iam olim ad Germanos esse translata, nec mercari precio eam amplius necesse esse. Ad hoc periniquum sibi videri,

DE TRANS: ROM: IMPE:

deri, populum leges suo principi ferre,
pecuniamq; ab eo exigere.

Hadrianus verò pontifex, quan-
quam placidè cum eo agebat impe-
rator, ea tamen erat superbia & in-
humanitate, vt duo se vituperare in
eo diceret, primum quod descendenti
sibi de equo sinistrum non dextrum
stapedem tenuisset: secundò quod nul-
lum beneficium adhuc in Romanam Ec-
clesiam contulisset.

Imperator optimus tametsi excu-
sabat se pontifici & populo, tamen tu-
multus aduersus eum sedari non po-
tuit. Quid Carolo Caluo accidit? an
non pecunia & muneribus à præfule
sedis Apostolicæ nomen imperatoris
emere coactus est? vt scribit Sigebertus,
Otho Frisugensis, & Rhegino.

Nullum enim officium vnquam fuit tam
sanctum, atq; solenne, quod non ponti-
ficum quorundam Romanorum aua-
ritia conminuerit & violarit. Narrat
etiam Vrspergensis, Papani accepisse im-
mensam pecuniam, vt Fridericum pri-
mum excommunicaret. Quod si
pecunia, emi coronam à pontifice
oportet

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

oportet: non video cur magnopete eam imperatores sibi requirendam ducant. Malè enim res se habet, cum quod virtute effici debet, id tentatur pecunia.

Sed enim gratiam tibi debet imperium, quod eum honorem ei habes, vt electionè imperatoris principibus illius tribuas, confirmationem vero pontifici ascribas. Sic enim confirmationem, vnctionem & coronationem coniungis, vt ea ad pontificem referas, electionem verò principibus, electoribus relinquant. Scilicet cœcum te adeò reddit amor pontificis, vt plus etiam ei, quam veritas & dignitas imperij concedit, largiaris. Quid enim? superiorne est is, qui eligit, an qui electum confirmat? Ita Papam tuum iterum effers supra omnem potestatem & maiestatem, quæ in mundo est, & numen ex eo facis, quod imperium in omnes, quos terrarum orbis complectitur, habeat. Quod quaeso, quid aliud quam monstrum horrendum est, à quo Deus & natura abhorrent? Vanitas vanitatum est, mi Bellarmine. Opposui iam ante pontificiæ confirmationi exemplum Caroli Magni, qui non à pontifice,

fice,

DE TRANS: ROM: IMPE:

fice, sed à populo confirmatus est. Nunc decretum accipe V I I virum imperialium, quod anno Christi 1338 fecerunt, ut scribit Auentinus lib. 8. Id tibi, nisi quid me fallit, cumulatissimè satisfaciet.

Sacrum Romanum imperium, ait, 33 magistratus summus est in mundo, & à 33 nullo est, nisi à Deo, nec vllius hominis 33 in terra feudum est. Neq; imperator 33 superiorem habet in mundo, sed proximi- 33 mus est Deo. Imperium immediatè ha- 33 bet à Deo, nec est similis illi in terris, ne 33 dum superior. Supremus enim est, per 33 quem Deus mundo omnia iura, leges, 33 ordines, & regna mundi dat hominibus. 33 Quicunq; ergo à septem imperij princi- 33 pibus, Electoribus imperator designatur, 33 is statim accipit plenam potestatem, nec 33 cogitur ad pontificem mittere, nec in- 33 diget eius confirmatione. Papæ partes 33 nullæ sunt in hoc negotio. Coronatio 33 illius est tantum decus & deseruit in eo 33 tanquam minister & subditus suo domi- 33 no. Ex electione enim Cæsar & rex o- 33 mnem potestatem suam habet. Quod 33 tametsi verissimum est, ab omnibusq; 33 doctis, historicis, & legum, sacrarum ci- 33 uiliumq;

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

uiliūmq; peritis vna mente, vnaq; vo-
ce comprobatur, tum sacris etiam li-
teris consonum est, tamen inueniun-
tur nonnulli, qui fortunæ successu
elati, fastuq; & auaritia impulsi aliter
dicere audent, non sine ingenti detri-
mento Christiani orbis: vnde bella cæ-
desq; nascuntur, principes Electores cun-
ctiq; ordines læduntur, & iure suo pri-
uantur.

Idem decretum Paulo post repetitum
est in conuentu Francofurdiano, præ-
sente Angliæ rege, diserteq; conclu-
sum statutumq;, Papam nihil pro-
sus habere iuris aut potestatis in Ro-
manum imperatorem nec conuenire
illi vllam partem iurisdictionis ciui-
lis.

In medio est etiam Friderici I
imperatoris grauisima sententia.
Quicumq;, ait, nos imperialem co-
ronam pro beneficio à domino Pa-
pa suscepisse dixerit, diuinæ consti-
tutioni, & doctrinæ patrum contra-
rius est, & mendacij reus erit. Fa-
ctum est hoc decretum anno Christi
1157. Cranzius lib.9. Saxoniz.
Electus

DE TRANS: ROM: IMPE:

Electus á principibus, aut à maiore
aut saniore parte administrationem
habeat citra assensum pontificis.

Nam ea quæ præter hæc introdu-
cta sunt, nec diuino iure, nec vlla pa-
trum ordinatione, sed blanda quo-
rundam assentatione, & Romanorum
spontanea ingestione pontificum pro-
uenerunt.

Electus insinuetur Romano ponti-
fici, quod sit princeps catholicus, iu-
stus, imperio dignus, petaturq; corona-
tio: quæ (nisi obtiterit manifesta
causa) si negatur, sumatur consecra-
tio à quouis Catholico pontifice.
Nam omnes illæ solennitates per Eccle-
siam introductæ fuerunt.

Quis enim Romanus pontifex conse-
crauit Constantinopolitanos imperatores?
& quis ante Carolum multos Christia-
nos Cæsares? Et ante Constantinum
ethnicos quis sacrauit imperatores?
Deinde ordinatum est quod imperator
præstabit pontifici & Ecclesiæ defensionis,
deuotionis, & humilitatis, non fide-
litatis, homagij, aut subiectionis iura-
mentum: quia temporalis dominij Pa-
pa imperatori nihil tribuit, immò
Eccle

CONFVTA: ROBERTI BELLARI

“ Ecclesia sumsit omnia illa ab imperio.
“ Gladius enim vterq; nihil habet com-
“ mune, cum alter animam, alter solum
“ corpus conficiat. Ibiq; decreto firma-
“ tum est, quod vacantis imperij admini-
“ strationem pontifex habeat, nulla scrip-
“ tura, nulla ratio, sed sola vsurpatio intro-
“ duxit. Hæc tum principibus in cætum
“ imperij congregatis visa fuere in rem
“ Christianam obseruanda. Possem idem
“ etiã pluribus confirmare, si necesse esset.
“ Glossa equidem manifesta est super ver-
“ bo, imperatore, distinct. 1:93. c. legimus.
“ Ex sola electione principum, ait, versus
“ est imperator, antequam à Papa confir-
“ metur. Verum sat scio in hoc variari
“ inter iurisconsultos, quorum alij Cæsaris
“ ius, authoritatemq; tutati sunt, alij ad
“ Papæ ductum sese applicarunt. Oblata
“ est enim optimis etiam, nec male sen-
“ tientibus viris tempestas quædam formi-
“ dolosi temporis, quo non quid Christus,
“ quid Apostoli, quid patres sancti docuis-
“ sent, sed quid pontifex fieri vellet, aut
“ iuberet, auscultandum fuit. Maneat
“ ergo hoc, fixumq; sit, neq; vnctionem,
“ neq; coronationem necessariam esse ad
“ imperialem dignitatem aut maiestatem,
“ mulo

DE TRANS: ROM: IMPE:

multo minus confirmationem electi imperatoris à pontifice petendam. Exclusus pontifex ab imperiali confirmatione, semotus, segregatus, reiectus. In rem alienam inuadit, si partem vllam electionis aut confirmationis imperatoris sibi arrogat. Gladium sumit à Deo & magistratu denegatum, si ullum ius aut potestatem in imperio sibi vendicat. Corruit etiam omnis potestas pontificis examinandi, approbandi, reijciendi imperatorem electum, quam C. venerabilem, de electione ei tribuit.

Vides, Bellarmine, nihil esse relictum pontifici, quo se iactare atq; ostentare possit. Est enim ex faucibus eius erepta omnis potestas constitūdi regendiq; imperium, tum eligendi & confirmandi imperatorem, vt nulla ex parte is pontificis consilio, siue authoritate, approbatione, confirmatione, aut coronatione indigeat. Vna superest Apostolica potestas, quam tu ita extollis, vt nihil possit supra. Quam autem Apostolicam nominasti potestatem, eandem mox Ecclesiasticam vocas: vt nihil differre Apostolica potestas ab Ecclesiastica summa & eminentissima videatur. Definitionem

E

autem

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

autem huius potestatis aliam non ponis, nisi hanc: potestas Ecclesiae summa & eminentissima est imperium non modo in priuatos homines, sed etiam in reges, & imperatores Christianos, vt exigente causa Christi & Ecclesiae, possit eos regnis & imperijs priuare, eaq; regna & imperia ad alios transferre. Imperium quidem tu non nominas: sed quid aliud est praesse priuatis hominibus & regibus, imperatoribusq; vt tu dicis, quam imperare hominibus omnium ordinum in orbe Christiano.

Non est, mi Bellarmine, hominis sani haec definitio. Non enim fundamento nititur vlllo diuini aut humani iuris. Et si Papa caput Ecclesiae, vt tu appellas, tantam potestatem in reges & imperatores, habet, vt liceat ei regna & imperium ab alijs ad alios transferre: an non eodem modo potestatem habebunt inferiores ministri Ecclesiae in suis ministerijs inferioribus, vt liceat illis vel magistratum abrogare, vel bona quaecunq; ab alijs ad alios transferre? Quod enim in capite valet aduersus capita, idem valebit in mebris aduersus mebra.

Quid

DE TRANS: ROM: IMPE:

Quid quæso in vlla parte poli-
tiæ integrum inuiolatumq; à mini-
stris Ecclesiæ relinquetur? Quis pa-
terfamiliâs suam domum, fundos, li-
beros, & alia quæ possidet obtinebit?
An non omnia ad arbitrium libidinemq;
pontificis, & ministrorum Ecclesiæ trans-
ferentur?

Hoc quid est aliud, quam rerum
dominia tollere, & fundamenta ciui-
lis consociationis euertere? Quis au-
debet dicere hoc meum est, si ita pote-
statem Ecclesiasticam definiaris? An
non dicendum erit nobis omnibus?
Hoc ex ea parte meum est, quatenus
per potestatem Ecclesiasticam licet,
cui concessum est à me ad alium
transferre, si Ecclesiæ causa videbitur
exigere.

Hoc quam absurdum & impium
commentum sit, tibi fortasse in
mentem non venit, cum posuisti
definitionem Ecclesiasticæ potesta-
tis tam abhorentem ab omni iure
diuino & humano. Quæ enim tu
scripturæ testimonia alligas, nihil faci-
ciunt ad rem, sed genus interpretatio-
nis diuinorum testimoniorum illiberale

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

prorsus, & ridiculum inducunt. Id quod persequi nolo, sed strictim tantum attingam.

Christus dixit ad Petrum: Tu es Petrus, &c. dabo tibi claves regni cœlorum. Item Petre pascere oves meas. Alia testimonia ferè non habes. Quid inde tu vis efficere? Ergo Papa est caput Ecclesiæ: Papa est omnium Christianorum pater & pastor, Papa præest non modo priuatis hominibus, sed etiam regibus & imperatoribus, ut exuere eos possit regnis & imperijs, exigente causa Ecclesiæ. Quæ est hæc consequentia? Petro datæ sunt claves regni cœlorum, Item Petro commissa est cura pascendi oves Christi. Ergo Papa est caput, vel summus pastor Ecclesiæ, habet potestatem transferendi regna & imperia. Tota argumentatio ex tenebris erroris atq; inscitiae manat, & ad adulationem turpem inuenta atq; comparata est. Quæ enim est Papæ ad Petrum proportio aut comparatio? Petrus fuit Apostolus. Ergo Papa est Apostolus. Quis Apostolum fecit Papam? quam partem muneris Apostolici attingit aut exequitur pontifex? Quod si Papa potestatem transfe-

rendi

DE TRANS: ROM: IMPE: 00

rendi regna & imperia acceptam habet
â Petro: doce Petro datam esse talem po-
testatem, aut ab eo vsurpatam. Hoc
nisi feceris, vana est gloriatio & im-
pia. Quod enim Petrus non habuit,
quomodo id transferre ad successorem
potuit? Si etiam claues regni cœlo-
rum potestatem concedunt transferen-
di regna & imperia: transferre licebit
regna & imperia omnibus Ecclesiæ
ministris. Nota est enim tibi inter-
pretatio Theophylacti, qui quamuis,
ait, Petro soli dictum sit, dabo tibi,
omnibus tamen Apostolis concessæ sunt
claues, cum dixit dominus, quorum-
cunq; remiseritis peccata, numero plu-
rali scilicet, non singulari. Et quia
omnibus ministris Ecclesiæ commen-
data est cura pascendi oves Christi, da-
taq; potestas remittendi peccata atq;
retinendi: non video quam obrem non
omnibus etiam sit, concessum illud
ius, quod tu pontifici tribuis, vt possit
transferre regna & imperia. Tum vt
fidei professio toti Ecclesiæ cum Petro
communis est, ita Papæ nihil relictum
est in verbis Christi, quod peculiare ha-
beat.

E 3

Hæc,

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

Hæc, mi Bellarmine, adeo manifestæ sunt, vt pueri etiam intelligant in scholis. In quibus si tu sapientiam aliquam mirificam ponis, valdè erras. Non enim fieri potest, vt ex hisce testimonijs stabilias aut probes tuas illas hypotheses siue sententias, vt vocas Romanum pontificem esse partem & pastorem omnium Christianorum. Quo iure? profer mandatum, exhibe tabulas. Item Papam ita præesse regibus & imperatoribus, vt imperijs exuere eos possit, si Ecclesiæ causa exigat. Alia est Ecclesiasticæ potestatis siue ministerij Evangelici definitio, quæ tota ex verbis Christi, quibus pontificij tantopere confidunt, contexitur. Huius duæ sunt partes, vna ordinis, altera iurisdictionis. Ordinis quidem potestas mandatum est docendi legem & Euangelium, administrandiq; sacramenta. Hoc demum verè est pascere oues Christi, reuè docere Euangelium, & rite ad ministrare sacramenta à Christo instituta. Iurisdictionis vero potestas est mandatum ligandi & soluendi, hoc est, excommunicandi eos quorum delicta manifesta sunt, & Ecclesiam offendunt:
Absol.

DE TRANS: ROM: IMPE:

Absoluendi verò & recipiendi in comunione Ecclesiæ omnes qui penitentiam agunt. His duabus partibus vniuersum Petri, & omnium ministrorum Ecclesiæ officium comprehenditur.

Hinc si efficere tu vis, Papam habere ius transferendi regna & imperia, in Christum ipsum contumeliosus & iniuriosus es, qui Ecclesiæ suam & potestatem Ecclesiasticam accuratis limitibus à politicis imperijs secreuit, cum dixit, regnum meum non est de hoc mundo. Item, vos autem non sic. Et Paulus ad Timotheum est, nemo militans Deo secularibus negotijs se implicet. Et apud Prophetam inquit Deus, relinqua in medio tui populum egenum, & pauperem. Nulla habet Ecclesia Christi præsidia humana, nullam potentiam politicam, nec alia sunt ei arma, quam verbum & precatio. His dimicauerunt Apostoli, omnesq; adeo Christianj omnibus seculis. Qui verò humanam potentiam, aut ius transferendi regna sibi arrogat, is Apostolorum discipulus & sectator minime habendus est.

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Quæ tu allegas exempla de potestate pontificis in reges & imperatores non iuris sunt sed facti. Aliud vero est quod iure fit, aliud quod corrupto quodam seculi more aut tyrannide fit. Quod si etiam osculati sunt imperatores pontificis pedes, aut descendentem de equo statim pedem tenuerunt, id tu iure villo factum esse existimabis? Inuiti repugnantesq; hoc fecerunt optimi imperatores: nisi forte superstitione, quæ totum mundum inundauerat, omniumq; Christianorum mentes occuparat, moti, piè sancteq; id se facere iudicarunt.

Nihil etiam efficit, si duos gladios Petri vrget. iussus enim erat is à Christo gladium spiritualem comparare, quo per id temporis maximè opus erat, ut pote quo certamen acerrimum impendebat, non armis aut gladio, sed verbo & spiritu decernendum. Nec ulla est syllaba in his Christi verbis, quæ ad duos gladios, hoc est, imperia duo, alterum Ecclesiasticum, alterum politicum accommodari queat. Non enim hic magistratum instituit Christus, sed ad certamen fidei & spiritus suos hortatus est. Gladij vero politici vsum paulo post prohibuit

DE TRANS: ROM: IMPE:

hibuit Petro, cum illum iussit gladium
 in vaginam recondere. Et si maximè
 gladius esset spiritualis alius, alius ci-
 uilis, quid id ad translationem imperij
 Romani per pontificem? Non enim a-
 lius gladius ei deberetur quam spirita-
 lis, qui à civili ita distinctus est, vt nihil
 in eum iuris habet. Habet executio-
 nem etiam Ecclesiastica potestas, sed non
 stringendi gladium, quem Deus soli po-
 litico magistratui commisit. Claves
 regni cœlorum datæ sunt Ecclesiæ, non
 transferendi aut donandi regna, vt tu
 ingenti erroris opinione scribis. Ac in
 exempla si intueri vis, habes Christum
 ipsum, Petrum, Paulum, Apostolos, qui
 gladium nullum præter Spiritualem at-
 tingere voluerunt, sed politico magi-
 stratui obedientes fuerunt. Quid vero?
 si imperator impius sit, an non à ponti-
 fice coërcendus est? Respondeo, castigandus
 est, sed verbo, non vi, aut regni alie-
 natione. Theodosius imperator 7000
 homines per iram Thessalonica truci-
 dari iusserat. Impium & intoleran-
 dum facinus. Sed quid fecit Ambrosius?
 imperio eum exiit, illudq; ad alium
 transtulit? Minimè. Id enim si fecisset,

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

non episcopi munere functus esset, sed gladium sumisset à Deo prohibitum. A communione eum arcet, obiurgat, & ad pœnitentiam agendam adigit, quam ubi egit, rursus eum absoluit. Hoc veri fuit episcopi. Quando aut ubi legisti, Christum aut Apostolorum vllum in terris imperia ab alio ad alium transtulisse? Quando hoc episcopus Ecclesiæ causus est.

Quare facebat definitio tua Ecclesiastica potestatis, quæ neq; in verbo Dei fundamentum habet, neq; iureullo confirmari potest: tum in principes Electores etiam iniurosa est. Præripit enim, vel intercipit omnem eorum potestatem eligendi & confirmandi Romanum imperatorem, dum Papæ potestatem transferendi imperium ad aliam personam & gentem concedit. Profecto iurisiurandi religione ita astricti sunt principes Electores, vt non nisi ex Germanica natione imperatorem creare possint. Iam si Papæ ad aliam nationem transferre licet imperium, quæ principum in eligendo erit authoritas? Alijs ergo laudibus ornes pontificem tuum necesse est, si gratum ei facere cupis.

Tali

DE TRANS: ROM: IMPE:

Tali adulatione magis eum deformas,
& ex episcopo seu pastore Ecclesiæ lupū
& tyrannum horribilem & execrandum
facis. Quod si neq; Ecclesiæ potestate
transferre potuit Papa imperiū occiden-
tis à Græcis ad Carolum magnum, aper-
tum manifestumq; est, cum nullo modo
transulisse. Quæ est igitur gloriatio
tua de translatione imperij ad Francos
per pontificem Romanum? Certum
in primis est, Papam non fuisse domi-
num imperij. Donare ergo qui potuit?
Planum etiam nunc factum est, non
Ecclesiastica aliqua potestate illum
transulisse. Quo pacto igitur trans-
tulit? Cum autem hætenus de-
monstrauerim, iure belli acquisitum
esse à Carolo occidentis imperium:
ostendendum deinceps est, quomodo
Græci alienationem imperij à se ad aliū
tulerint.

Ac quoniam bellum omne, quod le-
gitime suscipitur aut geritur, vel de-
fensio est, vel pœna, vel recuperatio:
quæri potest, ad quod nam genus Ca-
roli bellum referendum sit, quo occi-
dentis imperium peperit? Expediri
quæstio facile potest ex ijs quæ supra
de

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

de consilio Dei in constituendis monarchijs dicta sunt. Constat enim fato dari potestates, vel principatum, vt Vespasianus dixit, cum duos patricij generis conuictos in affectatione imperij, vt desisterent, moneret. Interim vero nihilominus patitur Deus, armis velut medio quopiam parari regna siue monarchias, vt de Nimrodo, Cyro, Alexandro Magno, & Iulio Cæsare dictum est. Ac ita fit, vt bellum eiusmodi, quandoq; pœna sit, quandoq; recuperatio. Cyri quidem bellum, quo monarchiam Persicam consequebatur, absq; dubio pœna erat, cum aliorum delictorum, tum conuictiorum etiam, quæ Belsazar rex Assyriorum cum suis optimatibus vero Deo Israëlis fecerat. Accedebat etiam vindictæ cupiditas Gobriæ ducis, cuius filium Belsazar iniuste occiderat in venatione. Is enim ad Cyrum defecit, & cum Gabata primus urbem & arcem Babyloniorum ingressus regem trucidauit.

Alexandri verò bellum, per quod monarchia à Persis ad Græcos translata est, fatale absq; omni dubio, non latrocinium, vt quidam Pirata interpretatus est, fuit. Idem de Iulij Cæsaris bello cum
Pome

DE TRANS: ROM: IMPE:

Pompeio existimandum est. Id quod colloquium Pompeij indicat, quod cum Cratippo in hortis ipsius habuit, cum victus ex prælio in Ægyptum profugeret, & se in causa iusta victum esse, contra quam fas esset, quereretur. Sic enim huic grauiſſimæ querelæ eius respondit Philosophus, fatales esse imperiorum periodos, & iam conuerti Romanam Rempub in monarchiam. Interim nihilominus Iulij bellum pœna erat, qua Deus orbem terræ afficiebat. Quemadmodum Alexandri Magni bellum contra Persas vindicta erat, qua in libertatem vindicare ciuitates Græciæ studebat, vt est apud Diodorum Siculum lib. 17. Iulij verò bellum sine dubio pœna fuit auaritiæ, superbiæ, luxuriæ, libidinis & dissensionum ciuiliū, quibus Romana Respub. iam diu conflictata erat.

At Caroli Magni bellum: quo imperium Romanum adeptus est, partim pœna fuit, partim recuperatio. Pœna quidem negligentia imperatorum Constantinopolitanorum, qui & sedem imperij Romani ex occidente in orientem cum ingenti illius incommodo & iniuria transtulerant, & Gothos per 77,

Lona

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Longobardus vero per 206 annos in Italia regnare passierant. Quo tempore bené longo occidentis imperium tumultibus, seditionibus, & bellis intestinis totum arsit, & incommoda plurima passum est. Notæ sunt querelæ passim in historijs de Constantinopolitanis imperatoribus, quod curam Ecclesiæ & politiæ pœnè omnem in occidēte abiecerint. Recuperatio vero fuit, quia per id reparatum est imperium Romanum, quod ante annos 324 in Augustulo expirârat. Hanc recuperationem siue occupationē grauiter molesteq; tulerunt Græci imperatores, atq; adeo impedire conati sunt, vt nisi diuinitus suscepta & comprobata fuisset sine dubio procedere aut stare non potuisset. Id historici multi confirmant: sed satis sit testimonium vnū aut alterum audisse. Auentinus ait, Carolum quidem vniuersum imperium Romanum expetiuisse, vt instaurare illud, atq; in pristinum nitorem dignitatemq; restituere posset: eoq; nomine legatos misisse Constantinopolim, petentem imperatricem Irenem viduā in uxorem. Quæ quidē libenter ei nupsisset, nisi repugnassent principes Græciæ, qui captā illam, inspectantibus legatis Caroli, imperio

rio

DE TRANS: ROM: IMPE:

rio priuarunt, & in insulã ablegarunt. In 50
 locum vero illius imperatorem fecerunt 50
 Nicephorum, quem volebant Francis im 50
 perium Romanũ per vim & arma adime- 50
 re, vt scribit Nauclerus generatione vice- 50
 sima septima. Intrim Constantinus im- 50
 perator siue gloriam Caroli perosus, siue 50
 ab Adalgiso rogatus Italiam tumultibus 50
 quibusdam inuasit. Venerat eò non 50
 parua Græcorum manus, caedis quam im 50
 perij cupidior, sed occurrunt subitæ 50
 Græcorum iniuriæ Hilprandus Spoleta- 50
 nus dux, & Grimoaldus Benuentanus, 50
 fuitq; pugna Græcis funestissima. An- 50
 no autem Christi 803, cum Carolus 50
 Salispurgi esset, venerunt ad eum Græ- 50
 ci imperatores legati, Michaël episco- 50
 pus, Petrus Abbas, & Calistus Cancellari- 50
 us, pacemq; cum eo sempiternam fece- 50
 runt, hoc pacto, vt deinceps in omne 50
 tempus imperator Carolus, omnesq; eius 50
 posterij in imperio Germanico no- 50
 men titulumq; Romani & Latini 50
 imperatoris in occidente, veterisq; 50
 Romæ gererent: Nicepharus vero 50
 & posterij eius imperatores nouæ Ro- 50
 mæ in oriente appellarentur. Et 50
 quod infra Neapolim in Italia est, ad 50
 Con-

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

Constantinopolitanum, reliquum ad Romanum imperium pertineret, vt Dalmacia &c.

Hæc pax & transactio à Leone pontifice obsignata est. Per hæc tempora, inquit Crancius lib. 3. Saxoniam, restituitur occidentale imperium, & cæpit orientale non amplius dici regnum Romanorum, sed Græcorum. At quo iure? Ante ostensum est, iure belli, seu victoria translationem talem esse factam: Nunc demonstratum etiam est, compositione seu transactione imperatorum orientis & occidentis translationem confirmatam esse. Etsi enim, vt inquit Sigebertus, Romani iam diu animo ab imperatore Constantinopolitano defecerant: tamen ius imperij Romani omne sibi vindicauerunt orientis imperatores, vsq; ad illud tempus, quo titulo & possessione eius cecit Carolo Niceparus orientis imperator. Quocirca iure bono translatio imperij à Græcis ad Carolum Magnum & successores eius in hoc officij munere facta est, bello scilicet iusto, populi Romani voluntate summa, & imperatorum orientis consensu & approbatione, accedente vero pontificis coronatione,

tione, quasi quadam promulgatione mi-
 nistri, non domini, vt disertè scribit
 Crancius lib. 1. Metropoles: peregit
 tum inquit volente populo, cui ius ac fas
 esse videbatur de imperatore creando,
 pontifex sacrû in eo ministerium. Quod
 cum ita sit, concidunt tuæ rationes, Bel-
 larminæ, quibus negas Romanum impe-
 rium iure belli à Francis acquisitum esse,
 vel authore senatu populoq; ad eos de-
 latum, vel à Græco imperatore ad Caro-
 lum Magnum esse deuolutum. Quod
 verò censēs, non sine medio, nec sine iure
 aliquo successionis hæreditariæ id fa-
 ctum esse, facile tibi largior. Sed per quæ
 media? per pontificem ais. Ego verò
 per bellum, populi Romani consensum,
 & cum imperatoribus orientis transac-
 tionem.

De Othone I valde miror commen-
 tum tuum, quo autoritate pontificis
 imperium Romanum ad illum transisse
 fingis. An non satisfacit tibi quod Vuiti-
 chindus ait? Omnis populus Francorum
 atq; Saxonum iam olim designatum re-
 gem à patre filium eius Othonem elegit
 sibi in principem. Et mox summus ponti-
 fex Moguntiacæ sedis Hildebertus inau-

F

gurans

CONFUTA: ROBERTI BELLAR?

“ gurans illum, accipe, inquit, gladiū, quo
“ eijcies omnes Christi aduersarios, auctori-
“ tate diuina tibi tradita omni potestate im-
“ perij Francorum. Quid hic deest Otho-
“ ni ad imperium, ante pontificis Romani
“ coronationem. Vide etiam quomodo tuū
“ iudicium cum Rheginonis testimonio
“ consentiat. Henricus, inquit Rhegino
“ rex, præcipuus pacis sectator, strenuusq;
“ paganorum insecutor, post plures fortiter
“ & viriliter actas victorias, dilatatisq; vn-
“ d; sui regni terminis, V I Nonas Iulij
“ diem suum clausit extremum, cui filius
“ suus Otho, consensu primorum regni,
“ successor eligitur. Quid? quod idem au-
“ thor Othonem iam acclamatione totius
“ Romani populi, & cleri, imperatorum &
“ Augustum appellatum modo regē, modo
“ imperatorem nominat? Quid est igitur,
“ quod in re seria, magniq; momenti tam
“ falsè ludatur? Quod si ante Othonē negas
“ imperatorem fuisse Henricum aucupē,
“ & alios qui eum antecesserunt: vbi, obse-
“ ro te, fuit imperium. Inuidia est hæc in-
“ digna verbis aut refutatione vberiori.
“ Fingis fortè ante Othonem I apud Papā
“ fuisse imperium, qui si imperiū habuit,
“ imperator fuit, donec in Othonem illud
“ conferret. Sic

DE TRANS: ROM: IMPE:

Sic larvas facis eos, quos Deus & magistratus legitimus imperatores fecit, creauit, confirmauit, imperatoriaq; authoritate, maiestate, & felicitate decorauit, & armauit. Neq; vero satis habes imperatores ita pontifici subijcere, vt ab ipso authoritatē imperialē accipere cogantur, sed VII viros etiam principes sic ad pedes eius abijcis, vt inde ius eligendi; imperatorem habere dicas. Quod vt indignum est Germaniæ principibus, sic à re & veritate alienum. Etsi enim nonnulli inueniuntur, qui à Gregorio V, vel à Gregorio X VII viros institutos esse scribant: tamen id in aliam partem accipi non debet, quā tunc tulerunt tempora, hoc est, sub Gregorio V, vel X constitutionē de septem electoribus promulgatā esse. Nec id mirum. In eum enim locū res adducta erat, vt ad pontificis Romani arbitriū, nutum, atq; numē omnes Christiani sese fingerent & accōmodarent. Itaq; factum est, vt quicquid memorabile in orbe Christiano gereretur aut fieret, id omne ad pontificem authorē referretur. Nec eximium aut prædicandum quicquā habitum est, nisi à sede & authoritate Apostolica profectum esset. Quod siue religionis, siue superstitionis causa factū est, factum certè constat.

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

Et quidem sic voluit Papa â se pendere omnia Ecclesiastica & politica: vt qui contra quam ipse voluit ausus est, siue subditus, siue imperatoris fuerit, dirum excommunicationis fulmen effugere nō potuerit. Vt ergo imperatorum, sic etiam Electorum dignitatem sibi acceptam ferri voluit, & quicumq; scribendi partes ea de re sibi sumsit, eum ad tempus oportuit stylum accomodare. Quemadmodum ne nunc quidem vllus in regno pontificio aliter scribere audet, quam curiæ Romanæ mos fert aut consuetudo.

In promptu est huius meæ sententiæ ratio. Politica res est principum Electorum constitutio, & quidem neruus politici ordinis in imperio germanico. At quid Papæ cum politico ordine? Ecclesiasticus est ille, â secularibus negotijs semotus, vt vacare diuinæ militiæ, & curæ Ecclesiasticæ, secundum S. Pauli præceptum, possit. Quis ergo credat eum adeo sui muneris & conditionis oblitum esse, vt in politico imperio Electores ordinare vtrquam in animum suum induxerit? An non hoc esset aliena inuadere, falcem in messem aliam porrigere, alijs ius atq; honorem

DE TRANS: ROM: IMPE:

honorem præripere? Scio pontifices & Cardinales bella gessisse. Sed quo successu? Infelici profecto, & pœnitendo magis, quam celebrando. Leo Nonus bellum fecit Normannis, sed victus magno prælio captus est, & vix accepta clade ingenti dimissus, vt narrat Schafnaburgensis. Iulius II modo in Gallos, modo in Venetos arma expediuit, modo cum Venetis contra Gallum sese coniunxit. Sed quid profecit? Sese & Reipub. tam dira bellandi & imperandi cupiditate perditum iuit. Iulianus Cardinalis in bello Hussitico principibus Germanæ non solum author ad suscipiendum expeditionem nouam contra Hussitas extitit, sed ipse etiam exercitum 40000 equitum, sed pauciorum aliquantò peditum præcessit, speq; & animo inflatus Boiemiam ingressus est, hereticorum villas incendit, & oppida diripuit. Sed simul ac hostes aduentare cognouit, abiecta pugnandi cupiditate in fugam fœdam sese conuertit, antequam hostem vllum vidisset. Ita rebus communibus detrimentis plurimum attulit, anno Christi 1431. An non eiusdem suasu, pace rupta, Christiani cladem miserabilem

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

lem à Turcis ad Varnam, anno Christi, 1444, acceperunt? In qua rex & Iulianus ipse occubuerunt.

Quid Tomoræus Collocensis archiepiscopus in bello Vngarico contra Turcas effecit? Annon detestabili audacia & temeritate sua regem Ludouicum & regnum Vngariæ perdidit? Quid Hippolytus Cardinalis in bello Caroli V contra Solymannum Turcam, anno Christi 1532? An non pecuniam omnem pio studio à Clemente Papa ex decimis sacerdotum collectam ad debellandum Turcas per luxuriam temerè effudit atq; consumpsit, tum patriæ etiam damni multum dedit? Minus reprehendendus est Capistranus monachus, qui non ut dux, sed ut concionator in obsidione Belgradi magna voce Christianos ad pugnandum cum Turcis hortatus est. Infeliciter enim plerunq; succedit, quicquid extra metas professionis suscipitur: nec benè ponitur opera, quæ in re non mandata infumitur. Itaq; non incommode quidam Theologus dixit, se, si miles esset, nolle in acie collocari cum clerico, aut sacri ordinis homine.

Fieri

DE TRANS: ROM: IMPE:

Fieri enim non posse, ut feliciter dimittet in acie, qui ordinatus est ad sacra peragenda in templo. Quod si ergo pontifex instituti Electores sibi vendicant, rectè obijci potest illi id, quod Leon- tius episcopus in Mysia ad Istrum impe- ratori Constantio opposuit, cum, quid in synodo agi vellet, postularet: Miror te, inquit, cum ad alia ordinatus sis, alia tamen aggredi.

Non obscurum est, quid Bernhardus ad Eugenium Papam scripserit: Ha- bent, inquit, hæc infirma & terrena iu- dices, reges, principes terræ. Quid vos alienos fines inuaditis? Disce tibi sar- culo opus esse, non scepro, ut opus Pro- phetæ facias.

Non igitur veris laudibus, meo qui- dem iudicio, pontificem ornant, qui- cunq; politicam institutionem V I Ivi- rûm in imperio ei attribuunt. Nec agnoscit pontifex, qui Apostolicum modo sese profiteretur, laudem à persona sua adeo alienam. Tantum, Cicerone authore, cuiq; tribuere debemus, quantum is, cui tribuimus, postulat agnoscere & susti- nere. Politica igitur cum sit hæc institu- tio, quonâ modo eâ pontifex sustinebit?

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Hanc rationem, quia fundamentis solidis nititur, contemnere, Bellarmine, non potes. Fundamenta autem quæ sint, non ignoras. Primum est Christi præceptum, reges gentium dominantur, vos autem non sic. Secundum Pauli est, unusquisq; in qua vocatione vocatus fuit, in ea maneat. Debent enim ut ædificorum fundamenta firma, sic negotiorum causæ esse iustæ, secundum oratorem Atticum. Hæc ratio equidem me inducit, ut credam pontificem non esse authorem constitutionis electorum VII uirum in imperio, neq; velle eum, ut sedi pontificæ illa ascribatur: ne quid contra Dei verbum, ne quid contra decorum, ut Cicero vocat, in se admittere videatur. Eius enim est imperium ordinare, qui imperij dominus est.

Nec minus certe hæc institutio pontificis ridicula esset, quam fuit donatio Nicephori imperatoris Constantinopolitani, qui Helmgutum Caroli Magni legatum percontatus est de saxonibus, quare eos Carolus tam potens nondum domuisset: miror, inqens, gentem tam abiectam ab eo vinci non posse. Ego si contra eam venirem, aliter tractarem.

Sed

DE TRANS: ROM: IMPE:

Sed age, Cæsar ego sum, atq; potestatem habeo efferendi hominem, & in summo dignitatis gradu collocandi. Quo circa tibi Saxones dono terramq; eorum omnem, ac vt Saxonix dux sis volo. Helmgutus domum reuersus narrauit Carolo rem omnem, & donatum sibi esse à Nicephero Saxonix ducatum dixit. Carolus, perridiculum, inquit, mihi narras, mallem ego tibi donatum esse à Nicephoro subligaculum. Parum certè abest, quin eodem modo principes Germanix etiã commentum pontificis de constitutione septemuiratus rideant, & illud vulgatum de tuo largitor puer, pronuncient.

Rationibus exempla addam ex rerum veterum monumentis, quæ aliquid demonstrabunt, à principibus imperij, omnibus temporibus inde vsq; à Carolo Magno, imperatores esse lectos. Primum enim in Chronico quodam Saxonico legitur Carolum Magnum quatuor Electores instituisse, tres scilicet archiepiscopos, Moguntinum, Coloniensem, Treuerensem, quartum vero maiorem domus siue comitem sacri palatij ad Rhenum. Idq; ob eam causam factum esse ait idem Chronicon: iudicauit prudētissimus imperator

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

tametsi hæreditaria successio filiorum & posterorum suorum in imperio Romano futura esset: tamen, si plures essent, qui simul imperium expeterent, facile dissidium magnum excitari posse. Optimum igitur esse ratus est, principum Electorum iudicio electionem committi. Quin in iure Saxonum fiduciario etiam lex Caroli de translatione electionis imperatoris ad solos Germanos reperitur. Quod autem in historijs non semper nominatim recensentur hi principes, cum imperator designatus est, inertia atq; negligentia scriptorum tribui potest, de qua negligentia querelæ sunt non iniustæ plerorumq; eruditorum.

De Arnulpho constat, quod non tam iure hæreditario, quàm principum suffragijs ad imperium euectus sit. De filio vero & successore eius Ludouico, cum nihil mandatum sit literis, dubitari potest, vtrum iure hæreditario tantum, an vero principum aliqua electione imperium obtinuerit. Post eius mortem quatuor electores conuenerunt, & in consilium adhibitis Saxonibus, petiuerunt, vt sibi ad obtinendum imperium adiumento essent.

Qui

DE TRANS: ROM: IMPE:

Quibus responderunt Saxones, per
sibi mirum videri, eos sibi solis electionē
imperatoris vendicare. Eoq; rem ad
duxerunt, vt duo principes ē Saxonibus
electioni adhiberentur. Vnde aliquando
post ad domum Saxoniam & Brandepur
gicam electoralis dignitas deuenit. Hi
ergo, tametsi variarunt vota in electione
imperatoris, tandem tamen Cunradum
Franciæ ducem designarunt, Cunradum
secutus est Henricus auceps, qui anno
Christi 920 Frislarix in frequenti con
uentu principum Franciæ, Turingiæ,
Saxonix, Sueuiæ, Bauariæ, & aliarum na
tionum imperator delectus est. Otho
Henrici filius, quamuis iam ante rex desi
gnatus esset à patre, tamen ab omnibus
ordinibus imperij Francorum atq; Saxo
num imperator electus est. Filius huius
Otho I I, anno Christi 961 VVurmaciæ,
consensu & suffragatione regni procerū,
totiusq; populi imperator creatus est. Si
militer Otho III à principibus & episcopis
anno 984 imperator electus & coronatus
est. Hic cum filio hærede destitueretur, vi
deretq; Romanos & Italos omni ope &
opere eniti, vt imperium à Germanis
ad se, vel si id minus possent, ad aliam
natio

CONFVTA: ROBER: BELLAR:

nationem transferrent, consilium cepit, vt, compressis & pacatis Italis, secundum Caroli Magni constitutionem, soli Germani imperium retinerent, & è suis principibus ius potestatemq; perpetuam designandi imperatorem haberent. Ante omnia igitur Romam profectus turbas omnes sedauit, &, mortuo Ioanne Papa, Brunonem Germanum, qui Gregorius quintus fuit dictus, in sede pontifica collocauit. Inde cum vix digressus in Germaniam esset, Crescentius consul Romanus Gregorium pontificem sede mouit, & alium substituit, tum urbem etiam praesidijs & com metu aduersus imperatorem munijit. Gregorius profugus ad imperatorem venit, vim & contumelias Crescentij conquerens. Imperator vero indigne iniuriam tantam ferens Romam redit, urbem circumfidet, & paucis diebus expugnat, Crescentium capit, & poena, quam meritus erat, afficit. Gregorium vero in sede papali reponit. Hac perfidia crebriq; tumultus, defectiones, & rebelliones Romanorum mouerunt imperatorem, vt quod ante sapienter cogitatum perficiendum arbitraretur. Itaq; exclusis Italis ad solos Germanos potestatem

DE TRANS: ROM: IMPE:

statem eligendi imperatoris transtulit.
Rationes huius facti sui complures ha-
buit, primum ne alijs atq; alijs in locis
deinceps Cæsares crearentur: tum vt
dissensio omnis, quæ ante sæpius inter
Francos & Germanos extiterat, tollere-
tur: postremo ne Itali contra Græcos &
Saracenos patrocinio destituerentur.

Etsi autem non desunt mihi testimo-
nia Chronicorum Germanicorum, quæ
septem Electores eos, qui adhuc sunt, in-
stitutos ab Othone III dicant: nihil tamē
in re non satis explorata affirmare audeo,
sed paulatim & ipse redeo dignitatem
Electoraalem ad VII viros, siue principes
septem, & ad certas familias deuolutam
esse. Scribit enim Crancius ex his fami-
lijs septem principes Electores, anno
Christi 1209, in conuentu VVurcepur-
genfi fuisse, Odoacrum Boiemix regem,
tres archiepiscopos, Sigefridum Mogun-
tinum, Dithericum Coloniensem, Ioan-
nem Treuerensem, Henricum Palatinū
Rheni, Bernhardum Saxonix ducem,
Albertum I Brandepurgicum. Suntq;
eadem familiæ postea etiam in aurea
bulla Caroli Quarti positæ. Sed parum
refert, ante conuentum illum hiseptem
princijs

*L. 192
in h. x.
neu. u.*

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

principes imperatorem elegerint, an tum-
demum mos iste ceperit. Fieri enim po-
tuit, vt vniuersi ordines ad electionem
conuenerint, sicut hodie fit, & septē tan-
tum delecti imperatorem inde ab Otho-
ne vsq; illi designarint. Illud potius spe-
ctandum, quod in quæstione est, vtrum
pontifex aliquis Electorum ordinem in-
stituerit, nec ne? Ante Othonem profecto
nulla fit in historijs mentio pontificis in
Electione imperatorum, à Carolo Magno
vsq;. Othone vero III imperante, aliqui
putant Gregorium V septemuiratum in-
stituisse, quod tamen historiae veritas
minimè concedit. Alij malunt re-
ferre hanc constitutionem ad authorem
Gregorium decimū, qui anno Christi 1271
pontificatum adeptus est. Iam Gregorius
V merito excusatus habetur, vtpote qui
pulsus sede pontificia ad imperatorem
Othonem confugit exul & cliens. Etsi au-
tem ab eo restitutus pristinam dignitatē
recuperauit: tamē in turbis Romanis vix
stetit. Et consentaneum est, si non alia re,
pudore tamen illum prohibitum esse, ne
se patrono suo, & impetatori antepone-
ret, honoremq; illi debitum præriperet,
& Electores principes ordinaret. Et certè,
si amauit Gregorius, vt debuit, imperato-

Handwritten notes:
Gregorius V
1271

DE TRANS: ROM: IMPE:

rem, à quo tot beneficia acceperat, nihil ei
in imperiali maiestate præreptum à se
voluit. Si vero odit, quod quidem Dithemar
scribit, ingratusq; fuit, & nefaria
in eum molitus est, profecto imperator
passus non est ab illo quicquã in imperio
ordinari aut constitui. Quorũ utrum vis
si concesseris, non factam à Gregorio con
stitutionem talem reperies. Sunt tamen,
qui factam ab Othone, comprobata verò
& promulgatam à Gregorio scribunt.

Quod autem in Sigeberti supple
mento legitur, mortuo Henrico impera
tore, anno Christi 1125, Moguntia conue
nisse legatos apostolicæ sedis, archiepisco
pos, episcopos, & optimates imperij, com
muniq; assensu elegisse Lotharium Saxo
nem, nihil facit pro pontifice, quasi eius
partes aliqua fuerint in electione impera
toris. Solent enim adesse sæpius in comi
tijs legati pontificij, verum non ut electo
res, sed ut spectatores, id quod Otho Fri
singenſis declarat apertius, cum ait, tractũ
esse Lotharium ad regnum sub præsentia
sedis Apostolicæ legati. De gestis vero Fri
derici Barbarossæ disertè idem ait, Alber
tus Moguntia archiepiscopus cunctis
principibus, qui aderant, persuasit, ut Lo
tharium regem facerent. Nul

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

Nullæ igitur in hoc actu partes pontificis fuere, neq; ut sint vllæ, status imperij permittit. Nihil necesse est plurimum imperatorum historiam percurrere, quippe quæ abunde declarat, à principibus imperij electos esse imperatores, quot quot Othonem III secuti sunt, non consulto pontifice. Quandocunq; autem pontifex suas partes interposuit, & vel imperatorem creari iussit, vel ipsemet, missa corona, confirmavit, ab officio recessit, & imperium dissensionibus, turbis & nefarijs bellis implicuit.

Gregorio Decimo multo minus ascribi Electorum institutio potest. Ac miror quid in mentem venerit his, qui commentum huius authores extiterunt. Certè ad confirmandam rem tantam & rationibus grauioribus vti decet, & testimonijs historiarum non contemnendis. Pontificis quidem electionem instituere: potuit Nicolaus secundus, ut habet c. in nomine, dist. 23. saluo tamen debito honore & reuerentia regis Henrici imperatoris vero non electionem potuit instituere. Plus apud me valet asseueratio Crancij, qui ait, anno Christi 1209, principes Electores septem in conuentu VVurceburgico fuisse,

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

principes valuit. Ferdinandus imperator legatum suum Gutzmannum Romam miserat, vt de suscepta imperij administratione certiolem faceret pontificem, & simul indicaret, velle ipsum primo puoq; tempore, si ferat occasio, diadema imperiale ab eo petere.

Cui respondit Pius V, neq; Carolo imperium tradere vlli licuisse, nisi sedi pontificiæ, neq; Ferdinando sine eiusdem consensu accipere. Mox Cardinalibus suis, iurisq; peritis partes respondendi dedit de quæstionibus compluribus, quarum prima fuit: An non legatus Ferdinandi explicare pontifici debeat causas translatis à Carolo ad Ferdinandum imperij? Secunda, an legitima sit traditio imperij sine consensu Papæ & sedis Apostolicæ?

Tertia, an non mala educatio filij ipsius regis Boiemix, qui ad manifestam hæresin inclinaret, item permissio colloquij Vormaciensis absq; consensu Papæ, tum alia neglecta, quæ in iureiurando de Ecclesiæ Catholicæ defensione, hæresimq; extinctione comprehenduntur, obstant, quo minus imperialis dignitatis
capax

DE TRANS: ROM: IMPE:

capax sit Ferdinandus? Quarta, quid de principibus Electoribus faciendum, qui ab Ecclesia Romana defecerint? Longū esset recensere, quid de singulis quæstionibus responderint Cardinales & iurisperiti: Sed hoc in primis est animadvertendum, quod existimarunt omnia quæ Francofurti in electione Ferdinandi acta essent, irrita esse, propterea quod sine Apostolicæ sedis autoritate suscepta & gesta essent, & quidem ab ijs personis, quæ ob hæreticam prauitatem gratiam & facultatem electoralem omnem amisissent.

Reliqua non libet attingere. Sunt enim indigna pontifice Romano. Legatus interea Romæ detentus audiri se & dimitti fere indies postulauit. Sed impetrare nihil triū mensium interuallo potuit. Tandem responsum est, pontificem de re tota deliberationem grauiorem suscipere uelle, & dimissus legatus. Si nouus habes, Bellarmine, refutationem scripti tui neq; acerbum neq; contumeliosam, sed placidam ac lenem, ad ueritatem tamen, & candorem Germanicum accomodatam. In qua in primis demonstrasse mihi uide-

CONFUTA: ROBER: BELLAR:

or, pontificem non habuisse imperium occidentis, & iccirco neq; donare, neq; transferre ad vllum potuisse. Fuit enim Græcorum imperatorum vsq; ad tempus illud, quo Carolus Magnus primū bello, populiq; Romani suffragatione, deni imperatoris Constantinopolitani consensu & traditione imperator occidentis factus est.

Tum id etiam planum à me factum esse arbitror, nullm ius potestatemq; vnquam habuisse pontificem creandi aut desigandi vllum imperatorē: quod neq; fas hoc sit dictu, neq; historiarum testimonijs comprobari possit. Tandem rationibus & exemplis satis confirmatum esse existimo, electores nequaquā à pontifice institutos esse, neq; quicquam ab eo accepisse, quod vel authoritatem tantū muneris stabiliat, vel amplitudinem augeat: si quid vero sibi ex septemuiratu decerpere Papa velit, aut arrogare, contra ius fasq; id fieri.

De industria vero vitavi tam exemplorum copiam, quàm orationis vbertatem. Quid enim necesse est in singulis partibus omnium historicorū testimonia proferre, cum

DE TRANS: ROM: IMPE:

re, cum vnum aut alterum ex probatissimis satis esse possit intelligenti? Nec libuit in disputationem iurisconsultorum veterum ingredi, imperatorne, an pontifex superior sit: cum in medio sit preceptum Christi, quo dominatum abrogat Apostolis & Ecclesiasticis. Tum in promptu etiam sit exemplum Christi & Petri, quorum vterq; imperatoris edicto se subiecit.

Ex quo Paulus Orosius ait, Christus filius Dei homo natus Romane censui statim ascriptus est, atq; ita Cæsarem Augustum dominum orbis terrarum signavit, & qui author hominem fecerat, hominem se, inter homines, adscribi voluit.

Hæc profecto eiusmodi sunt, vt nulla sophistica labefactari, quatumuis omnes ingenij neruos contendas, omnemq; scribendi facultatem adhibeas, possint.

Neq; vero defuisset facultas vehementius inuehendi in commenta de pontificium iure potestateq; imperandi Cæsaribus & principibus. Potuissem quoq; eorundem pontificium conatus nefarios multos commemorare, quibus & poten-

CONFUTA: ROBERTI BELLAR:

tiam suam iniustam exaggerare studuerunt, & imperij authoritatem libertatemq; labefactare & imminuere. Sed cum pateant ea, in promptuq; sint æquib; ac mihi, & labore & verborum multitudine supersedendum esse iudicavi.

Tu acriori & vehementiori quadam incitatione inflammatus mendacia statim appellas omnia, quæ non satis probabilia tibi esse videntur, sed memineris velim, tibi etiam excidisse multa in tuo scripto, quæ parum roboris ac firmamenti habeant. Ea si mendacia ego appellem, an non iracundior & inciviliior, multo, quam moderatio Philosophica suadet, tibi videar? Malui igitur falsa quam mendacia nominare ea, quæ tu ad gratiam pontificis magis quam ad veritatem scribis. Etsi enim in falso mendacium inest, ut Cicero ait, non omnis tamen lapsus ex falsa opinione & errore, mendacium dicendum est: aliqui quot Philosophorum mendacia numerabimus? Sic in disputatione etiam fieri potest, ut aliquis per errorem, id tanquam verum defendat, quod falsum tamen esse deprehenditur. Et notum est illud Ciceronis,

Ceronis,

DE TRANS: ROM: IMPE:

ceronis, natura nos noster delectat error.
Quo sanè æquiores esse debemus aliorum
censores, nec statim mendacia appellare
ea quæ ad nocendum comparata non
sunt.

Cuiusmodi tua esse arbitror, quæ pro
stabilienda pontificis Romani auctori-
tate, & potestate summa in terris accu-
mulas. Tamen si enim à veritate procul
absunt: tamen si disputandi causa, aut
declamitandi abste scripta sunt, Salustij
verecundiam imitandem iste putabo,
qui de Sisenna scribit, eum optimè qui-
dem & diligentissimè persecutum esse
historiam Syllæ, sed parum libero ore
locutum.

Nec est quod in contrariam partem
rapias hanc meam de modestia in scri-
bendo admonitionem, quasi mendacij
patronus sim, aut res suis nominibus
appellari nolim. De his tantum loquor,
quæ dubitationis aliquid habere possunt.
De quibus qui scribit ea, quæ & rationi-
bus probabilibus, & testimonijs non ma-
lis nituntur, opiniosus fortè iustus, quam
mendax vocabitur,

Mendacia equidem ego odi, veritatem

G 4

autem

CONFVTA: ROBERTI BELLAR:

autem tanquam matrem omnis boni osculor. Cui te quoq; non minus quam Musis & Gratijs sacrificare, si mecum disceptare vis, opto. Vera autem scribere non poteris, nisi, excusso pontificis iugo, liberè ingenuèq; id quod res est profiteris. Et vero quid est, quod pontificis causa falsum testimonium dicas? Quod quantum sit peccatum, ex teipso nosti.

Quod si magis te delectat Neoptolemi ingenium apertum, quam Vlyssæa ars ad fallendū comparata: non committes, ut eloquentia ad salutem hominibus data vel ad excusandum, vel ad tuendum pontificias fraudes impias abusus esse videaris. Profecto quæ pro pontifice tu scribis, pontificio stylo, non tuo scribis: quemadmodum Demades, cum decretum alienum à patriæ libertate fecisset, non se, sed hastam Alexandri id fecisse dixit.

Quid turpius, quid foedius, quam dicere? mihi vero placet, quicquid facit Papa. Vel cum regijs iudicibus apud Herodotum profiteri, nullam se inuenire legem, quæ sinat fratrem ducere sororem, quandam tamen inuenire legem, qua liceat regi facere quicquid libeat. Quanto
honeste

DE TRANS: ROM: IMPE:

honestius est id quod vir fortis ait apud
Homerum? se magis quam portas infe-
rorum odisse eum, qui aliud ore prom-
tum habeat, & aliud pectore clausum
teneat. Odiosa est omnino, & inuisa
Deo ac hominibus sophistica, quæ fucata
specie, & nescio quo simulationis arti-
ficio falsa pro veris venditat. Qua quæ
utuntur, quid aliud, quam falsum testi-
monium dicunt? Quamobrem de ponti-
fice Romano scribere si vis, vera scribito,
hoc est, verbo Dei sancto consentanea,
& cum re ipsa congruentia. Si enim ea
tribus pontifici, quæ verbum Dei, & pro-
fessio optimis nominibus denegant: an
non genus orationis impium, cum illi-
berale etiam in Ecclesiam & Rempub.
inducis? A quo quidem vitio tantum te
abesse cupie, ut optem te quod ani-
mo sentis, id cum omnibus
bonis vultu promptum
habere, & lin-
gua.

F I N I S.

V R S E L L I S
Excudebat Nicomachus
laus Henricus.

Anno 1591.

3

Historia typographica

in der Stadt Magdeburg

Im Jahr 1467 wurde in der Stadt Magdeburg
die erste Druckerei gegründet. Der
Drucker war Johann Gensfleisch
der Jüngere, genannt Gutenberg.
Er hatte in Mainz die Erfindung
des Buchdrucks gemacht und
war nach Magdeburg gekommen.
Hier hat er seine Kunst
in der Druckerei des
Bischofs von Brandenburg
geübt. Er hat dort
die erste Magdeburger
Bibel gedruckt.
Diese Bibel ist
ein sehr wertvolles
Denkmal der
Kunst des Buchdrucks.
Sie ist in
zwei Bänden
abgedruckt und
besteht aus
150 Bogen.
Die Schrift ist
in gotischer
Buchstaben
gedruckt und
ist sehr schön
gelesen.
Die Druckerei
in Magdeburg
hat sich
in den
Jahren
1467 bis
1474
bestanden.
Nachdem
Gutenberg
gestorben
war, ist
die
Druckerei
in
Magdeburg
abgebrochen
worden.
Die
Druckerei
in
Magdeburg
hat
in
den
Jahren
1467
bis
1474
eine
große
Anzahl
Bücher
gedruckt.
Die
Bücher
sind
in
gotischer
Buchstaben
gedruckt
und
sind
sehr
schön
gelesen.
Die
Druckerei
in
Magdeburg
hat
in
den
Jahren
1467
bis
1474
eine
große
Anzahl
Bücher
gedruckt.
Die
Bücher
sind
in
gotischer
Buchstaben
gedruckt
und
sind
sehr
schön
gelesen.

Errata typographica haud ferenda in hoc opusculo.

<p>In præfatione A. 4 facie
1. versu 9 lege non
tam bon.</p> <p>A. 6. versu 6. facie 1.
eum me. versu 8. de-
lectetur.
versu penult. ample-
ctar.</p> <p>B. facie 1. v. 14. adulte-
rium 16. quo id 17.
commentum. 23.
aliquid aut. 17. sed id
post.</p> <p>B. 2. facie 2. v. 25. o-
missa sunt hæc verba:
Sed imperium Ro-
manum non habuit,
neq; potestatem trans-
ferendi ab alio acce-
pit.</p> <p>B. 3. fac. 1. v. 3. est, neq;
transf. v. 8. aliquan-
to.</p> <p>B. 4. fac. 1. v. 13. affer-
ret v. 26. 792.</p> <p>B. 5. fac. 1. v. 22. pauco-
rum pontificum lib.</p> <p>B. 5. fac. 2. v. 3. Relinqui
v. 5. aliqua in ea
po.</p> <p>B. 6 fac. 2. v. 27 quo-</p> | <p>dam numine.</p> <p>B. 7. fac. 1. v. 26. di-
stinxit.</p> <p>B. 8. fac. 2. v. 13. ad
eum. v. 24. nisi id.</p> <p>G 1. fac. 1. v. 10. sese
aut. fac. 2. v. 19. iu-
stius. v. 23. vicit.</p> <p>C. 2. fac. 2. v. 18. Here-
gillus. v. 20. petiuit.</p> <p>C. 5. fac. 2. v. 15. Mari-
anus. v. 18. Minis-
trum.</p> <p>C. 6. fac. 1. v. 1. sequan-
tur. v. 19. Mediola-
nensi. fac. 2. v. 26.
impij.</p> <p>C. 7. fac. 2. v. 13. latio.
Sed cur. 15. sensus.
22. mancam. 23.
Quot enim.</p> <p>C. 8. fac. 1. v. 15. impi-
um in. v. 23. meruit.</p> <p>D. 1 fac. 1. v. 1. non fas
sibi eti. v. 2. differt.
v. 6. ne tamen de fa.
v. 7. historicorum. fac.
2. v. 2. $\kappa\upsilon\epsilon\theta$.
v. 7. meliosum in im-
per.</p> <p>D. 2. fac. v. 2. accidit.</p> <p style="text-align: right;">D. 3.</p> |
|---|--|

D. 3. fac. 2. v. 7. Sigeberti.

D. 4. fac. 1. v. 23. clerus.

D. 5. fac. 1. v. 23. Caroli I V.

D. 6. fac. 1. v. 19. Frisingens.

D. 8. fac. 2. v. 13. imperatorem. v. 14. distinct. 93.

E. 1. fac. 1. v. 17. constituendi. fac. 2. v. 28. membris.

E. 2. facie 1. v. 12. audebit. v. 26. allegas.

E. 3. fac. 1. v. 23. vt possint. fac. 2. v. 8. patrem.

E. 4. facie 1. v. 15. ad Timoth. ait, ne. v. 22. precatio.

E. 5. fac. 1. v. 8. iuris habeat. fac. 2. v. 10. ausus est.

E. 6. fac. 1. v. 7. est, eum

E. 7. fac. 2. v. 1. Longobardos.

E. 8. fac. 1. v. 6. interim. v. 17. imperatoris. fac. 2. v. 21. Nicephorus.

F. 1. fac. 1. v. 3. metropoleos. fac. 2. v. 17. imperatorem.

F. 3. fac. 1. v. 2. Cardinales. v. 11. Remp. v. 26. detrimenti.

F. 4. fac. 2. v. 15. pontificiae.

F. 5. fac. 1. v. 17. quæ liquido.

F. 6. fac. 1. v. 5. aliquanto. fac. 2. v. 10. pontificia.

F. 7. fac. 1. v. 14. credo.

F. 8. fac. 2. v. 3. plurimum. v. 25. vero electionem non po.

G. 1. fac. 1. v. 5. conuenit audaciam pontificum eorum.

G. 2. facie 1. v. 22. legatus. Habes Bellar. v. 24. acerbam. fac. 2. v. 6. deinde.

G. 3. fac. 1. v. 12. romano. v. 24. pontificum. fac. 2. v. 4. æque. v. 22. alioqui.

G. 4. fac. 1. v. 12. imitandam esse. v. 25. iustius. fac. 2. v. 11. ingenium.

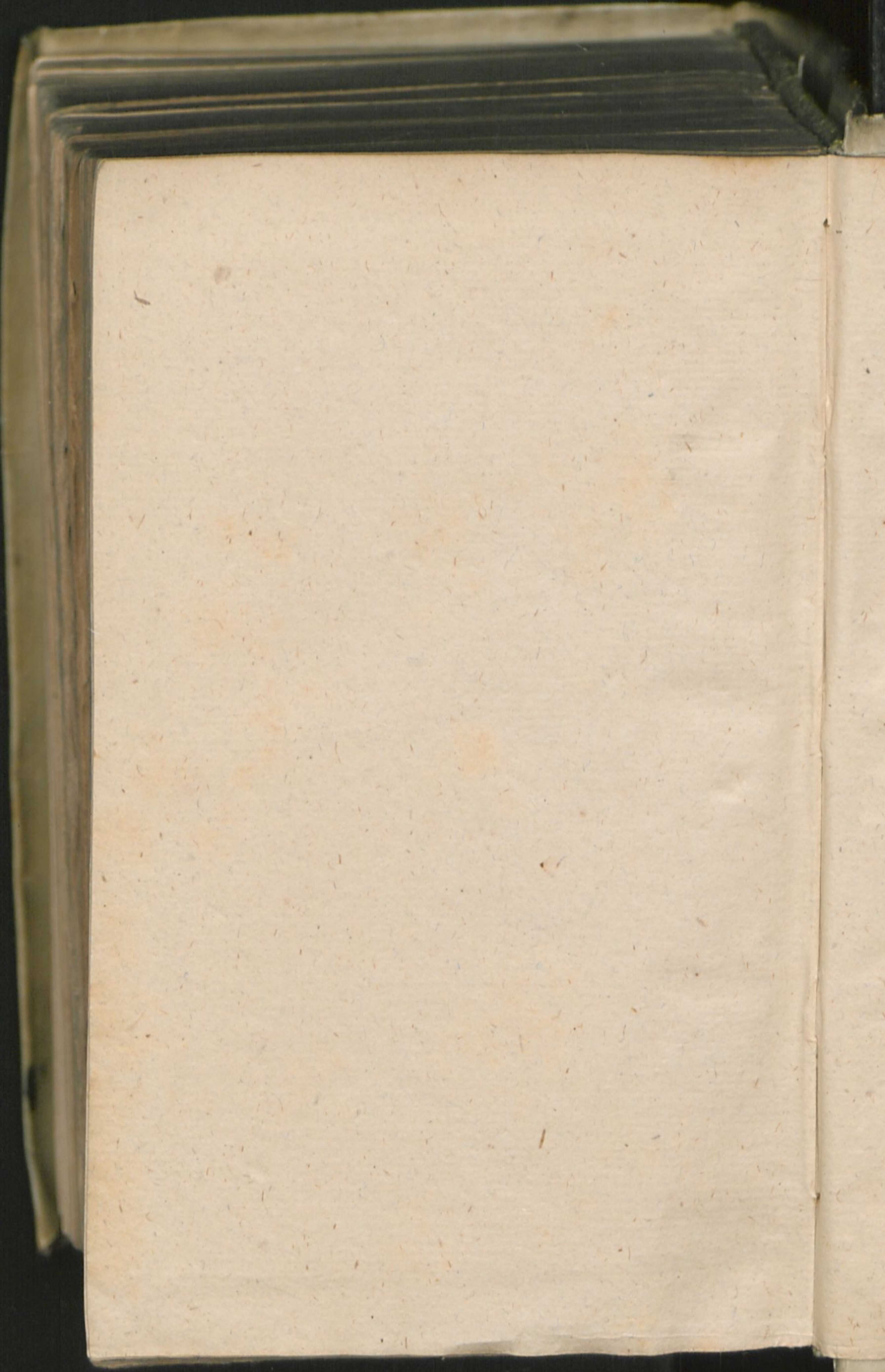
G. 5. fac. 1. v. 14. tribuis. v. 19. cupio.

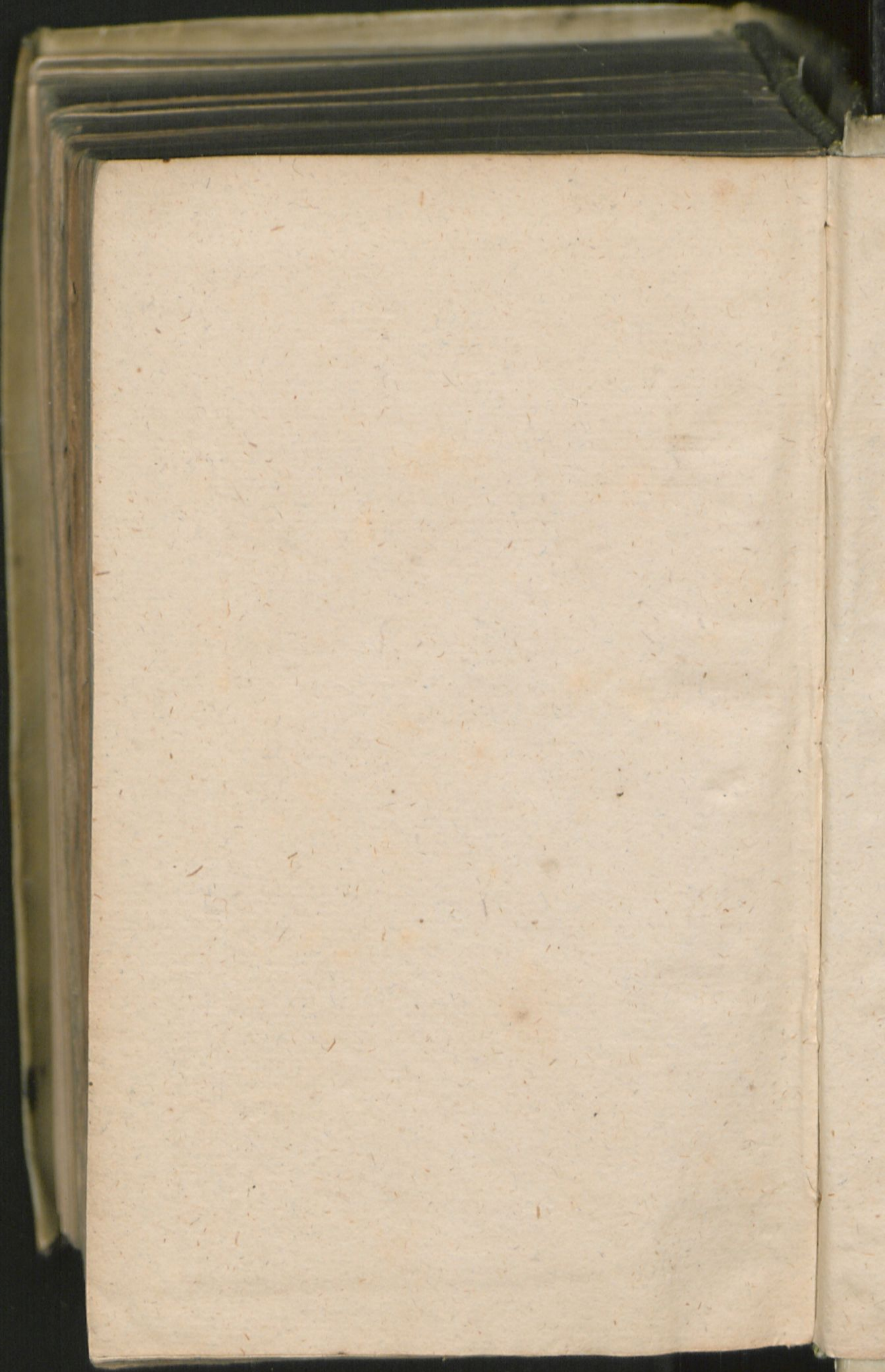
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and is mostly obscured by the paper's texture and some staining.

I
A
IA

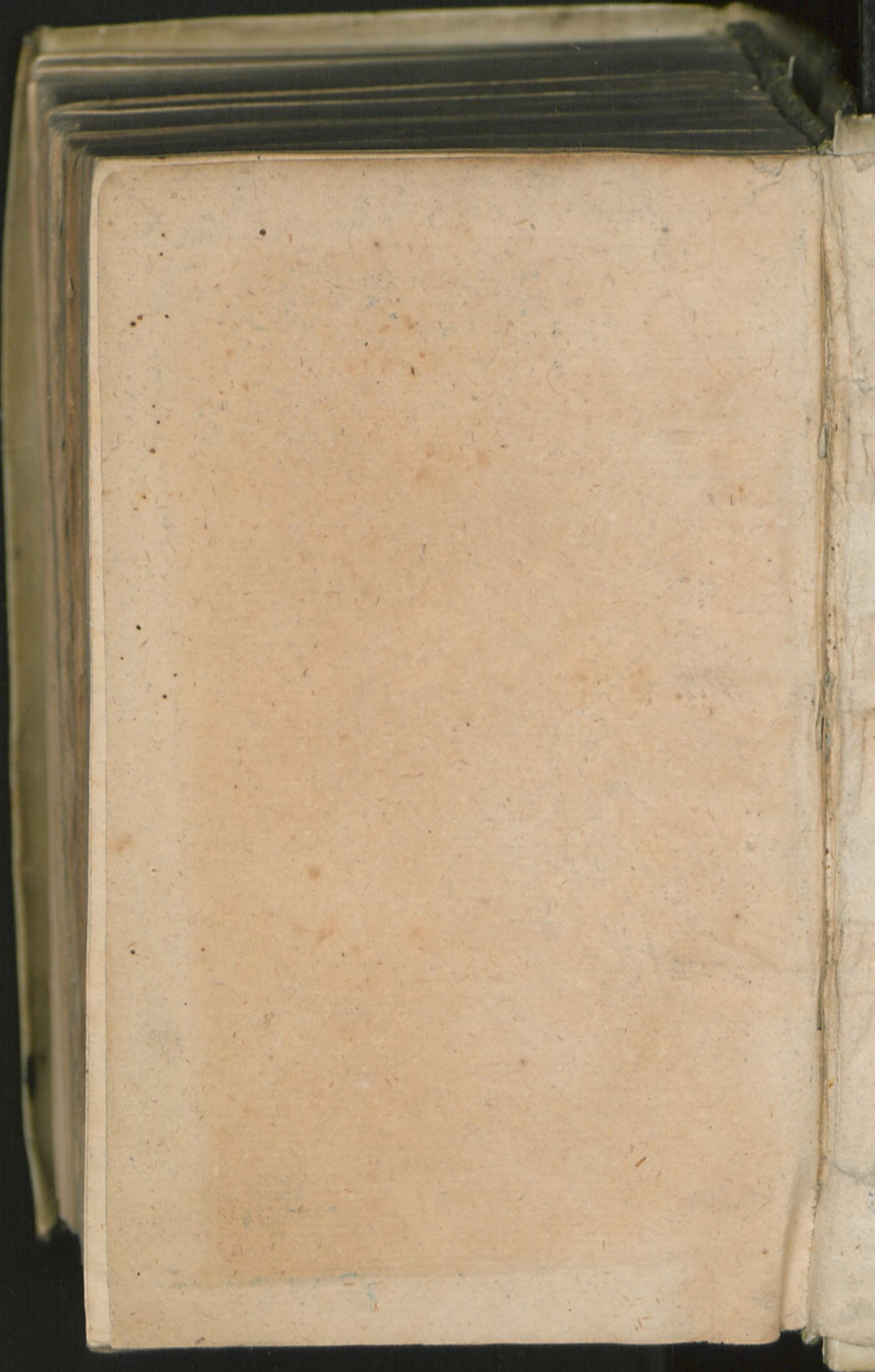

№ 2258.

8

7

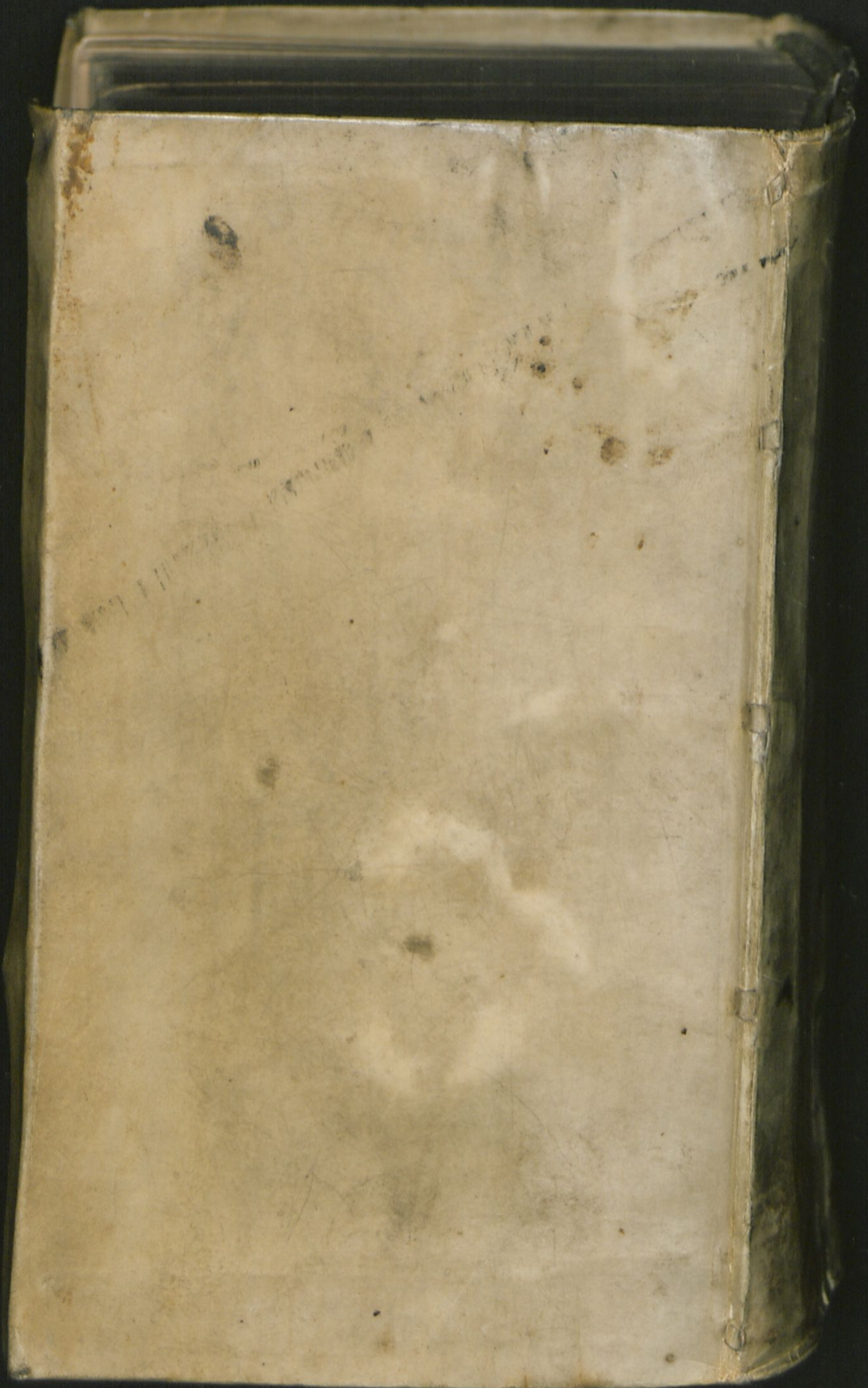
ULB Halle
004 562 224 3

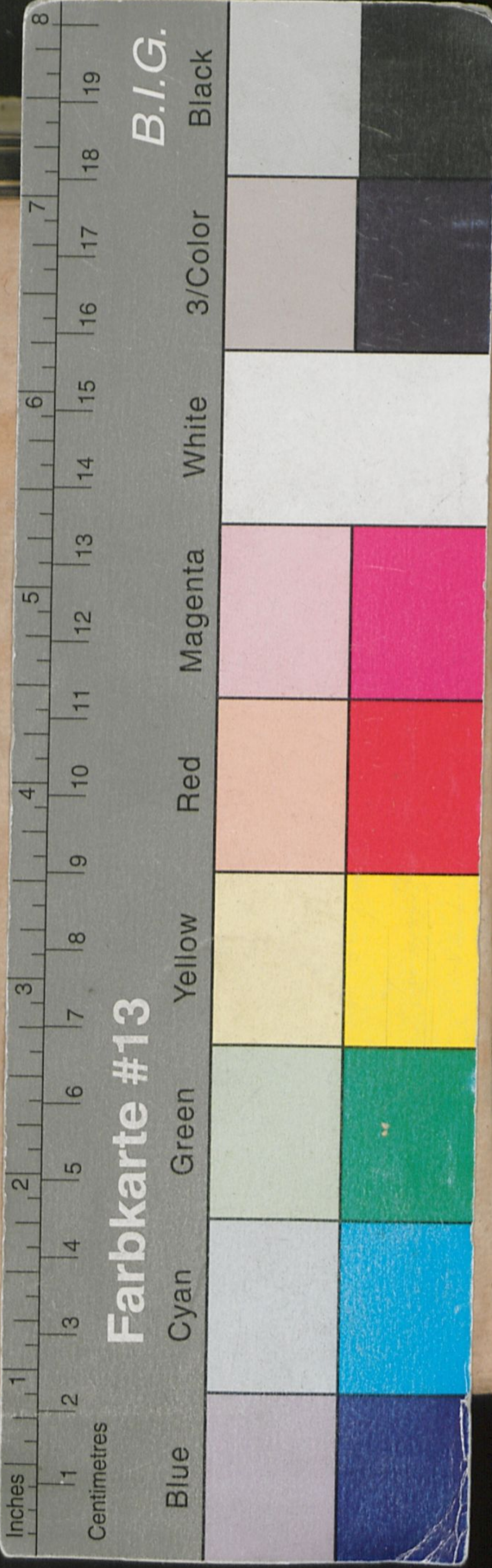

Sb.

MA.

CONFVTATIO
COMMENTI-
 CIÆ OPINIONIS RO-
 berti Bellarmini è socie-
 tate I E S V

DE
Translatione im-
PERII ROMANIA' GRÆCIS
 ad germanos, institutioneq; VII
 virûm Electoralium per pon-
 tificem Romanum.

Authore Matthæo Dressero.

V R S E L L I S
 Excudebat Nicolaus Henricus.
 Anno 1 5 9 1.

